

Årsmelding 2003

Krisesentersekretariatet

Org. nr. 971 382 325
Storgata 11 0155 Oslo
Telefon: 23 01 03 41
Telefaks: 23 01 03 01
E-post: ks.sekretariatet@oslo.online.no
Web: www.krisesenter.com

Forord

Statistikken fra flere av medlemsentrene viser en økning av brukere fra 10 til 100 % i 2003. Mange spør i den forbindelse om menns vold mot kvinner øker?

Bakgrunnen for å danne Sekretariatet var et ønske om et felles organ skulle styrke synliggjøringen av krisesentrenes hjelpetilbud og arbeid mot menns vold mot kvinner. Gjennom å synliggjøre undertykking av kvinner, samt manglende likestilling mellom kjønnene, har målet også vært å fjerne de kulturelle tabuene som samfunnet har opprettholdt gjennom flere generasjoner rundt mishandling og vold mot kvinner.

Samtidig ønsker vi å vise voldsutsatte kvinnene at de ikke er alene, og at skylden ligger hos overgriper.

Når krisesentrene i løpet av året har registrert en økning av brukere tror vi ikke at volden øker. Jeg tror at vi har klart gjennom vårt målrettede arbeid, å senke terskelen for å ta kontakt med et krisesenter. Vi har klart å formidle krisesentrenes unike tilbud til voldsutsatte kvinner og deres barn. Samtidig har opprettelsen av Familievoldskoordinatorerne i politiet vært en viktig faktor. Flere kvinner får informasjon om krisesentrene tilbud av politiet.

Krisesentersekretariatet har gjennom samarbeid med krisesentrene, kvinneorganisasjoner, forskere, departementer, bedrifter, utvalg og internasjonalt nettverksarbeid og prosjekter satt tematikken menns vold mot kvinner på den politiske dagsorden. Vi har klart gjennom hele året å holde samfunnsdebatten oppe.

Vi må også erkjenne at vi gjennom aksjoner og kampanjer som er gjennomført i løpet av året har oppnådd mye. Selv om krisesentrene ikke har fått på plass finansieringen, har krisesentrene etter hvert fått en solid status som en særdeles viktig aktør for å bistå kvinner og deres barn som blir utsatt for menns vold.

Både reklamebyrået Face2face og The Body Shop, som kommersielle aktører, har klart profilert sine bedrifter ved å støtte Krisesentersekretariatet. The Body Shop klarte i løpet av tre uker å samle inn

over 26 000 underskrifter til støtte for en sikker og anstendig finansiering av krisesentrene. Underskriftslistene ble overlevert statsråden i Barne- og familiedepartementet. I løpet av samme periode fikk ca 5000 personer med seg en brosjyre med informasjon om voldens mange ansikter, og krisesentrenes hjelpetilbud fra en av landets butikker. Kampanjen fikk i tillegg oppmerksomhet i flere av landets lokalaviser, samt riksdekkende media.

De senere årene har vi i Norge registrert en økning av handel med kvinner fra Øst Europa, Russland og til dels Balkan til det norske prostitusjonsmarkedet. En del av kvinnene har allerede tatt kontakt med krisesentrene, og vi har erfart at kompleksiteten i hjelpebehovet er variert.

Ettersom denne problemstillingen er et ganske nytt fenomen i Norge, finnes det foreløpig lite forståelse og intet hjelpeapparat, - eller lov/regelverk for hvordan/hvem som skal ha ansvar.

Krisesentersekretariatet har i løpet av året lagt ned et betydelig arbeid for å forebygge og bekjempe handel med kvinner. Samtidig har vi jobbet for å få etablert et helhetlig hjelpetilbud til de kvinnene som ønsker seg ut av prostitusjon og de som er ofre for menneskehandel.

Krisesentersekretariatet skal ha som mål å arbeide for like rettigheter og muligheter for alle mennesker. Stadig blir det fremmet forslag om særlovgivning, som at norske statsborgere kun skal gis anledning til å gifte seg med borgere av utenlandsk opprinnelse hvert 10 - endene år. Norske borgere skal imidlertid fortsatt kunne gifte seg med hverandre så ofte de vil.

Vi skal angripe alle disse menneskeskapte måtene å undertrykke kvinner på, men en favorisering av noen borgere, eller spesiallover for visse religiøse og fremmedkulturelle borgere, er derfor nærmest å forstå som en politisk usving når man sammenligner med den humanistiske, likestilte og menneskerettslige tradisjonen som Norge liker å identifisere seg med.

I et flerkulturelt samfunn, skal det være likhet for loven.

Daglig leder Tove Smaadahl

Innhold

Forord	s. 2
Innhold	s. 3
Organisasjonen	s. 4
Kontaktutvalget	s. 5
Interne møter	
Eksterne møter	
Årsmøtet	
Organisatorisk	
Økonomi	
Sekretariatet	s. 7
Administrasjon/medlemmer	
Statistikk	
Nyhetsbrev	
Informasjonsmateriell	
Rapporter	
Politisk arbeid	
Medlemssentre	
Regionkonferanser	
Konferanser, seminarer og undervisning	
Aksjoner	
Samarbeid og nettverk	
Representasjon i forum, referansegrupper, arbeidsgrupper og utvalg	
Høringer og innspill til offentlige rapporter og handlingsplaner	
Høring – Sammenslåing av Likestillingsombudet og senter mot etnisk diskriminering	
Høringsuttalelse i forbindelse med endring i straffeloven om tvangsekteskap	
Høringsuttalelse til eget straffebud om menneskehandel	
Erfaringsseminar om tvangsekteskap	
Samarbeid med forskere og studenter	
Media	
Internasjonalt arbeid	s. 23
NORDISK nettverk om vold, kjønn og etnisitet	
DAPHNE-programmet	
Nordnett	
Nordiske Kvinner mot Vold	
ENATW	
Masimanyane Womens Support Centre	
Oppsummering	s. 28
Vedlegg statistikker	s. 29

Organisasjonen

Krisesentersekretariatet er en medlems organisasjon for 33 krisesentre/telefoner som arbeider med å sette problemstillingen til mishandlede og/eller voldtatte kvinner på dagsorden. Krisesentersekretariatet ble etablert i 1994, og blir drevet av en medlemskontingent basert på en liten prosentvis del av krisesentrene/telefonenes totale budsjett.

Bakgrunnen for å danne sekretariatet var et ønske om å samles i en felles organisering som skal bidra til å styrke krisesentrene arbeid utad.

Et felles organ kan styrke en synliggjøring av krisesentrenes arbeid og menns vold mot kvinner. Samtidig vil krisesentrene blir en sterkere pressgruppe i forhold til myndigheter og lovgivende organer gjennom at vi står samlet. Krisesentersekretariatet arbeider ut fra Krisesenterbevegelsens plattform vedtatt på Landskonferansen i 1982 (Boks 1):

«VOLD MOT OG MISHANDLING AV KVINNER ER EN DEL AV KVINNEUNDERTRYKKINGEN. KVINNEUNDERTRYKKINGEN ER SAMFUNNSBESTEMT.

Vi ønsker derfor å angripe ethvert forhold i samfunnet som legitimerer, underbygger og opprettholder vold mot kvinner. I dette arbeidet er vi partipolitisk nøytrale og ikke tilknyttet bestemte organisasjoner eller trossamfunn.

KVINNER ENES I KAMP MOT UNDERTRYKKING AV KVINNER - PRIVAT SÅVEL SOM SAMFUNNSMESSIG.

Ved siden av driften av det enkelte krisesenter/telefon, skal vi påvirke samfunnet til å endre syn på vold mot kvinner, ved blant annet å drive informasjonsarbeid, systematisk registrering av vold mot kvinner, følge opp aktuelle saker i pressen, bearbeide holdninger. Og kreve full offentlig finansiering på krisesentrenes/telefonenes premisser. Arbeidet skal i prinsippet være lønnet. Vi skal opprettholde kontakt mellom krisesentre/telefoner og i størst mulig grad støtte hverandre i felles saker.»

Boks 1: Krisesenterbevegelsens plattform vedtatt på Landskonferansen i 1982.

Menns vold mot kvinner i nære relasjoner er et verdensomspennende fenomen av betydelig omfang og utgjør et alvorlig samfunnsproblem. At slik vold fortsetter uten tilstrekkelig effektive sanksjoner mot overgriper, er et vesentlig hinder for likestilling og er et omfattende kriminalitetsproblem.

Vi ønsker å påvirke samfunnet til å endre sitt syn på menns vold mot kvinner gjennom å følge opp og ta tak i lover og retningslinjer som er ment å ivareta

kvinnens rettsikkerhet, legge press på offentlige myndigheter gjennom direkte henvendelser, lobbying og samarbeid med andre kvinneorganisasjoner.

Krisesentersekretariatet skal drive holdningsskapende arbeid gjennom å drive utadrettet informasjon, systematisk registrere alle kvinner som tar kontakt med krisesentrene og påvirke til tiltak innenfor det offentlige hjelpeapparatet som ivaretar kvinner som har vært utsatt for mishandling og seksualisert vold. Sekretariatet er et bindeledd mellom krisesentrene, offentlige myndigheter, forskningsmiljøer, kvinneorganisasjoner i inn- og utlandet og samfunnet for øvrig.

Sekretariatet svarer også på høringer fra de forskjellige departementene. I tillegg koordinerer og videreformidler sekretariatet det store mangfoldet av reaksjoner som kommer både fra lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt plan. Sekretariatet utarbeider også pressemeldinger og informasjonsmateriell, og er med på å profilere krisesentrenes arbeid utad. Parallelt jobbes det med å skape et tverrfaglig nettverk som på sikt både kan være premissleverandører og givere av ny og bredere innsikt i problemstillingen.

Internasjonalt samarbeid er svært viktig. Med midler fra Operasjon Dagsverk gjennom FOKUS støtter vi et krisesenterprosjekt i Sør-Afrika. Vi deltar også på internasjonale konferanser, og gjennom flere nettverk og prosjekter deler vi erfaring og kompetanse som hvert enkelt land har opparbeidet seg. Det er samtidig viktig å samarbeid med andre land i arbeidet for å bekjempe seksualisert vold mot kvinner i hele verden.

Krisesentersekretariatet er medlem av Forum for kvinner og utviklingsspørsmål (FOKUS) som består av 64 kvinneorganisasjoner og kvinneutvalg i politiske partier, fagforbund, solidaritets- og bistandsorganisasjoner. FOKUS er et samarbeidsorgan mellom kvinneorganisasjonene i deres internasjonale arbeid, en bistands- og prosjektorganisasjon, et kompetanse- og ressurscenter i internasjonale kvinnespørsmål og en informasjonsaktør. Det overordnede mål er å bidra til å bedre kvinnens sosiale, økonomiske og politiske situasjon internasjonalt.

Årsmeldingen for Krisesentersekretariatet skal gi en kort oversikt over det arbeidet som er utført ved kontoret. Arbeidet skjer i nært samarbeid med Kontaktutvalget (KU) for Krisesentersekretariatet. KU består av fem valgte personer som representerer hver sin region etter følgende inndeling. Region Sør/Øst to representanter, region Nord én representant, region Vest én representant. Krisetelefonene har egen valgt representant. Årsmøtet er Krisesentersekretariatets høyeste organ.

Kontaktutvalget

Det gis herunder en kort oversikt over arbeidet i Kontaktutvalget. Kontaktutvalget (KU) fungerer som Sekretariatets styre, har arbeidsgiveransvar for daglig leder og det overordnede økonomiske ansvaret for kontoret. Det er utarbeidet egne retningslinjer for KUs mandat og funksjon. Representanter + vara blir valgt for to år av gangen. KU har i år 2003 bestått av følgende personer med vara (Boks 2):

Region Nord (1)

Medlem: Trude Langås
Sør Helgeland Krisesenter
Varamedlem: Evelyn Bentzen,
Tromsø krisesenter

Region Vest (1)

Medlem: May Lise Skogøy
Haugesund og omegn Krisesenter
Varamedlem: Marit Hamre
Stavanger Krisesenter

Region Sør-øst (2)

Medlem: Heidi Olden Eng
Gjøvik Krisesenter
Varamedlem: Gunnhild Ramm Reistad
Betzv Krisesenter

Medlem: Tove Hægg Versland
Vest Agder Krisesenter
Varamedlem: Unni Kiil
Moss Krisesenter

Krisetelefon (1)

Medlem: Gunn Andersen
Alta Krisetelefon
Varamedlem: Jorunn Lund
Krisetelefonen i Indre Sogn

Boks 2: Oversikt over kontaktutvalgets medlemmer med vararepresentanter i 2002.

Interne møter i 2003 (2004)

Kontaktutvalget har avviklet følgende møter i 2003:

27. – 28. januar	Oslo
13. feb.	Telefonmøte
17. – 18. mars	Oslo
26. – 27. mai	Color Line
05. – 06. oktober	Oslo
19. – 20. januar (2004)	Oslo

Eksterne møter i 2002

KU har også vært representert på møter i eksterne råd og utvalg:

Trude Langås er fast representant til møter i Barne- og familiedepartementet (BFD). May Lise Skogøy er vararepresentant.

Heidi Olden Eng og Tove Hægg Versland er representert i arbeidsgruppa til Norsk Kommuneforbund.

Heidi Olden Eng deltar i møter i den internasjonale prosjektgruppa.

Tove Hægg Versland sitter som KU's representant i Daphne prosjektet. Hun har vært ansvarlig for gjennomføringen av det lokale tiltaket i Vest-Agder i forbindelse med prosjektet.

Årsmøtet i 2003

Årsmøtet ble arrangert på Gjøvik 26.april 2002, og ble åpnet av Evely Bentzen fra Tromsø krisesenter. Hun satte fokus på viktigheten av å ha tilhørighet til en aktiv paraplyorganisasjon. Men presiserte at enhver strategi som søker å forebygge menns vold mot kvinner og arbeide for kvinners menneskerettigheter må ta høyde for den underliggende ubalansen, kulturell forståelse og sosiale strukturer som er med på å opprettholde det skjeve maktforholdet. Gjennom Sekretariates arbeid og synliggjøring, følte hun at tematikken endelig er satt på dagsorden på et høyt politisk nivå. Samtidig presiserte hun at det var viktig å øke et politisk press, både på et lokalt og sentralt nivå, for å få på plass en rettferdig og forutsigbar økonomi til drift av krisesentrene.

Daglig leder av sekretariatet gikk gjennom årsmelding, regnskap og budsjett som ble enstemmig godkjent.

Med bakgrunn i at Kompetansesenter for Voldsofferarbeid, Barne- og familiedepartementet og de to krisesenterorganisasjonene har utarbeidet felles registreringsskjema for alle krisesentrene, vedtok årsmøtet å stoppe bruken av organisasjonens felles registreringsskjema. Årsmøtet var enige i at det var viktig at alle krisesentrene, uansett organisering, bruker felles registreringsskjemaer for å få fram reelle statistikker for krisesentrenes virksomhet, samt omfang og konsekvenser av menns vold mot kvinner.

KU hadde utarbeidet forslag til felles taushetsplikt for krisesentrene. Årsmøtet vedtok forslaget under forutsetning av at taushetspliktsforslaget godkjennes av en kompetent jurist uten vesentlige endringer av det opprinnelige forslaget.

Årsmøtet gav KU mandat til å utarbeide etiske retningslinjer for krisesentrene. Bakgrunn for forslaget var at Krisesenterbevegelsen har siden 1982 jobbet ut fra en viktig plattform som sier klart hvilken ideologi krisesentrene jobber ut fra. Årsmøtet var enige i at det var viktig at brukerne skal være trygge på at krisesentrene driver sin virksomhet på en etisk forsvarlig måte. Forslaget til retningslinjene skal sendes ut på høring til medlemmene før årsmøtet i 2004.

Etter den offisielle delen av årsmøtet var avsluttet, var intensjonen å ha en paneldebatt om krisesentrenes finansiering. En stortingspolitiker fra hvert parti var

invitert til å holde korte innlegg, samt svare på spørsmål fra årsmøtets deltagere. Ingen av de inviterte møtte opp, og kun Høyres representant hadde svart på invitasjonen. Årsmøtet var enige i at dette gjenspeiler politikernes manglende engasjement rundt finansieringen av krisesentrene. Daglig leder av Sekretariatet åpnet derfor for en meningsutveksling blant deltagerne. Her ble strategi og metoder for å nå politikere både på lokalt og sentralt nivå diskutert.

Organisatorisk

Tove Hægg Versland har hatt arbeidsgiver- og personalansvar for hele perioden. Ansvaret for HMS har Gunn Andersen ivarettatt.

Kontaktutvalget har behandlet 43 saker i 2003. I tillegg til å arbeide ut fra KUs gitte mandat, har KU-medlemmene vært viktige bidragsyttere til høringer og rapporter. KU har i samarbeid med daglig leder utarbeidet søknad om et prosjekt som først og fremst er rettet mot å organisere og etablere et helhetlig hjelpe- og reetableringstilbud til de kvinnene som ønsker seg ut av prostitusjon og de som er ofre for menneskehandel. I løpet av høsten sendte Sekretariatet et søknad pålydende kr. 999 000 til prosjektet "Kompetanseutvikling og utarbeidelse av en praktisk metodeveileder i arbeidet med reetablering av voldsutsatte kvinner og hennes barn" til VOX, som er et nasjonalt senter for voksnes læring. De utlyste kr. 18 millioner til kompetanseutvikling. KU har også utarbeidet og behandlet flere søknader som går på informasjonstiltak og støtte til reise og opphold på internasjonale seminarer.

Med mandat fra årsmøtet i 2003 har KU utarbeidet forslag til etiske retningslinjer til krisesentrene. KU har utarbeidet forslag til krisesentrenes innhold og hjelpetilbud. Bakgrunn for forslaget, var at regjeringen i utgangspunktet skulle starte innlemmingen av det øremerkede statsstilskuddet inn i kommunenes rammetilskudd fra 2004. På KU møtet i mai, var det ingen indikasjoner på at departementet hadde utformet finansieringsmodell, rammebetingelser eller plankrav til krisesentrenes innhold og tilbud. Etter høringsrunden fra medlemmene foreligger det et forslag som skal behandles på årsmøtet i 2004.

Med bakgrunn i at antallet henvendelser til sekretariatet har økt kraftig, har arbeidssituasjonen for daglig leder vært et tema. KU vedtok å tilkalle vikar når daglig leder deltok på møter, slik at kontoret skulle være betjent.

KU har sammen med daglig leder planlagt og fordelt ansvarsoppgaver for årsmøtet i 2004.

Økonomi

Sekretariatets regnskapsfører er Lauritzen Regnskap A/S. Geir Bakke er sekretariatets statsautoriserte revisor som reviderer alle regnskap og prosjekter. Medlemmer av Krisesentersekretariatet har gjennom kontrakt forpliktet seg til å betale 1,5% av totalt budsjett for året i kontingent, med en øvre grense på kr. 50 000.

I tillegg til medlemskontingenten har Sekretariatet søkt midler, og fått innvilget søknader både fra FOKUS, BFD og Politi- og justisdepartementet. Fra Statens ungdoms- og adopsjonskontor, som ligger under BFD, fikk Sekretariatet innvilget kr. 10 000 til deltagelse på Nordiske Kvinner mot Vold i Danmark. Samtidig er det bevilget kr. 50 000 til å utarbeide informasjonsmateriale som er rettet mot ungdom i aldersgruppen 12 – 18 år.

Etter søknad til Justisdepartementet fikk Sekretariatet innvilget kr. 20 000 til reise og opphold for deltagelse på seminaret "African regional consultation on the ratification and use of Optimal Protocol to the UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW) i Cape Town i Sør-Afrika..

Krisesentersekretariatet har også i løpet av 2003 hatt inntekter for å holde innlegg og workshop på konferanser, undervisningsinstitusjoner og seminarer. For å administrere prosjektarbeidet i Sør Afrika, har vi mottatt midler fra Operasjon Dagsverk gjennom FOKUS. Organisasjonen har også i løpet av året hatt inntekter på salg av filmen "kode 6" og veiledningsheftet som ble utarbeidet i 2002.

Utgifter i forbindelse med deltagelse i arbeidsgrupper, utvalg, prosjekter og delegasjoner har blitt dekket av oppdragsgiver.

Sekretariatet

Administrasjon/medlemmer

I 2003 ble Krisesentersekretariatet drevet av 29 krisesentre og 4 krisetelefoner. I boks 3 finnes en oversikt over alle medlemsentrene/telefonene.

Alta krisetelefon
Aust-Agder krisesenter for kvinner
Betzy krisesenter
Bodø krisesenter
Gjøvik krisesenter
Haugesund og omegn krisesenter
Harstad krisesenter
Indre Østfold krisesenter
Kongsberg krisesenter
Krisesenteret for Ytre Helgeland
Krisetelefonen i Flora
Krisetelefonen i Førde og omegn
Krisetelefonen i Indre Sogn
Krisesenteret for kvinner i Sunnhordland
Lofoten krisesenter
Midt Troms krisesenter
Mosjøen krisesenter
Moss krisesenter
Narvik krisesenter
Nord-Trøndelag krisesenter
Oslo krisesenter
Orkdal og omegn krisesenter
Rana krisesenter
Romerike krisesenter
Sogn og Fjordane krisesenter
Sunnmøre krisesenter
Stavanger krisesenter
Sør Helgeland krisesenter
Tromsø krisesenter
Vest Agder krisesenter
Vesterålen krisesenter
Vest Finnmark krisesenter
Vestfold krisesenter

Boks 3: Krisesentersekretariatets medlemmer i 2003.

Sekretariatets kontor ligger i Storgata 11, 0155 Oslo. Organisasjonen har en person ansatt i hel stilling, med stillingsbetegnelsen daglig leder. Vi deler lokaler med ulike frivillige organisasjoner som har en betjent resepsjon. Her har Sekretariatet tilgang på møterom, postrom og kopimaskin. Det er et meget positivt arbeidsmiljø i kontorfellesskapet, som gir et godt sosialt miljø, særlig for de organisasjonene som kun har én ansatt.

I 2003 hadde kontoret 2411 registrerte henvendelser fra krisesentre, offentlige etater, journalister, studenter, advokater, forskere andre organisasjoner i inn - og utland, enkeltpersoner m.m. På grunn av den store arbeidsmengden på kontoret blir ikke brev, faks og e-post kategorisert. Fra denne registreringen ligger det derfor henvendelser både fra offentlige etater, enkeltpersoner, medlemmer osv. De registreringene som er registrert i kategorier, er bare telefonhenvendelser (tabell 1). Det vi ser klart, er at

flere henvender seg per e-post. I perioder er kontoret ikke betjent på grunn av møter, seminarer og annen aktivitet. For daglig leder er det derfor en fordel at så mange som mulig tar kontakt elektronisk, da disse kan besvares utenom den faste kontortiden.

Kategori År	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Medlemssentre	360	372	392	495	452	333	347
Andre sentre	112	124	121	95	54	28	23
Forskere/ studenter	90	45	59	75	75	51	70
Myndigheter	113	136	142	166	132	136	114
Organisasjoner	133	174	202	149	120	102	112
Journalister	82	103	96	304	281	303	342
Andre land	75	81	114	51	54	42	45
Brev				178	289	320	236
E-post				425	574	825	894
Faks				82	78	51	53
Advokater/ politi				31	45	37	53
Privatpersoner				124	139	122	122
Andre	87	95	85				
Sum	1052	1130	1216	2175	2293	2350	2411

Tabell 1: Oversikt over antall henvendelser til Krisesentersekretariatet 1997-2003.

Statistikk

I 2003 er det som et prøveprosjekt blitt ført like statistikker for alle landets krisesentre. Skjemaene er utarbeidet av krisesenterorganisasjonene, Kompetansesenter for voldsofferarbeid og Barne- og familiedepartementet (BFD). Erfaringer fra bruken av disse skjemaene er i løpet av året blitt evaluert, og BFD har sent ut de nye skjemaene for registrering fra 1. januar 2004

Sekretariatet har innhentet statistikk og offentliggjort det som har kommet inn. Statistikk skal være en del av årsmeldingen til Krisesentersekretariatet. Statistikkene for alle medlemmene i Sekretariatet, for alle krisetiltak i Norge, samt brukerskjema for 2003 er sendt ut til medlemmene, departementene, andre organisasjoner og media, sammen med årsmeldingen.

Alle statistikker, årsmelding og rapporter om arbeidet som er gjennomført av Sekretariatet, er lagt ut på Sekretariatets hjemmeside på Internett (www.krisesenter.com). Statistikker og kommentarer finnes også i årsmeldingen i et eget vedlegg (side 29).

Nyhetsbrev

Sekretariatet gir ut et nyhetsbrev fire ganger i året, der daglig leder sitter som ansvarlig redaktør. Nyhetsbrevet tar opp aktuelle saker som angår medlemssentrene arbeid, lovendringer, debatter om temaer relatert til vold mot kvinner og deres barn, referater fra sentrale møter og konferanser, innlegg fra andre organisasjoner og fra medlemssentrene. Nyhetsbrevet formidler også informasjon om relevante kurs og nye bøker og tidsskrifter.

Flere ganger i året sender sekretariatet ut relevante rapporter, samt informasjon om lovendringer, forslag til lovendringer, høringer, tiltak, pressemeldinger, samt nyheter som har stor betydning for arbeidet på krisesentrene. Å være oppdatert på det som skjer både på den politiske arena sentralt, samt informasjon om samfunnsdebatter generelt, er med på å skape større engasjement hos vakter og ansatte på krisesentrene. Krisesentersekretariatet anser informasjon til medlemmene som en meget viktig del av arbeidet i organisasjonen. Samtidig er det med på å sikre kvaliteten på krisesentrenes arbeid.

Informasjonsmateriell

Nettverket mot prostitusjon og handel med kvinner har i løpet av året utarbeidet et hefte som et bidrag til debatten om prostitusjon, og om virkemidler brukt i kampen mot denne form for vold mot kvinner. Målsettingen med heftet er å belyse en del sentrale problemstillinger knyttet til debatten om prostitusjon og handel med kvinner.

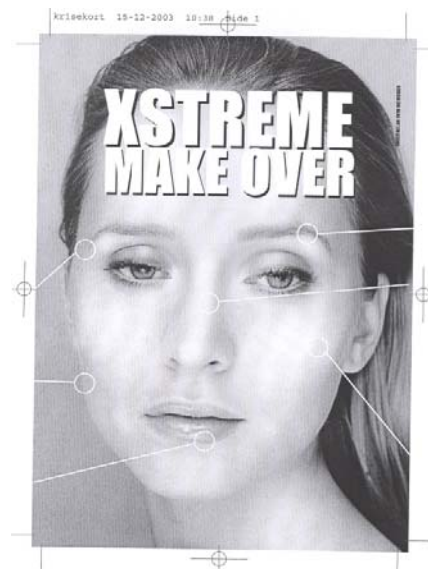
Heftet setter fokus på nettverkets grunnsyn om at prostitusjon er vold mot kvinner. Prostitusjon og trafficking betinger et samfunn med manglende likestilling der kvinner ikke er økonomisk uavhengige. Vi skiller ikke mellom tvungen og ”frivillig” prostitusjon. For å bekjempe trafficking må vi bekjempe prostitusjon i Norge. Vi ønsker et sterkere fokus på etterspørselsiden, på mannen som sexkjøper. Vi ser ikke på menns sexkjøp som noe naturgitt og uavvendelig. Tvert imot har vi tro på at også menn kan endre atferd. Nettverket mener at et lovforbud mot kjøp av sex vil bidra til å bevisstgjøre og endre menns holdninger til kjøp av seksuelle tjenester. Et lovforbud må imidlertid kombineres med andre tiltak, som holdningskampanjer og informasjon om skadevirkningene av prostitusjon. Omfattende hjelp og støtte til kvinnene i prostitusjon er også nødvendig.

”Ekte kjærlighet er fri for vold” er overskriften på brosjyrene som ble utarbeidet av Krisesentersekretariatet i forbindelse med The Body Shops kampanje til støtte for krisesentrene. I tillegg til å informere om krisesentrenes tilbud, var en viktig informasjon alle definisjonene på vold. Forestillingen om den mishandlede kvinnen er ofte hun som har vært utsatt for den grove fysiske volden - ”den utslåtte kvinnen”. Vi snakker ikke om de andre former for vold, den psykiske, materielle, sosiale og den økonomiske volden. Dette fører til at mange kvinner ikke identifiserer seg med *de utslåtte*, og savner dermed begreper for hva de utsettes for i sitt forhold. I brosjyren synliggjøres også tvangsekteskap, prostitusjon og sexhandel med kvinner som voldens mange ansikter.

”Kort sagt kampanjen”

Xstreme make over er en nasjonale kort kampanje som har to overordnede målsettinger, en opplysende/ bevisstgjørende, samt en politisk. Kortets forside viser et bilde av et kvinneansikt, der det er markert piler ved nese, øyne, kinn og munn. Teksten over er - Xstreme make over som kan gi assosiasjoner om at her vil publikum få informasjon om en kvinne som har fått endret sitt utseende og sitt liv gjennom plastiske operasjoner. Når de snur kortet vil de bli informert om at det er den fysiske og psykiske volden fra sin kjæreste som er årsaken til hennes skader, og dermed er livskvaliteten svekket

Ved å distribuere 60 000 kort på spisesteder og kiosker over hele landet er målet er å få til en bevisstgjøring om menns vold mot kvinner, samt konsekvensene av volden Den politiske målsettingen er at vi ber publikum sende inn kortet til en politiker, enten på et lokalt, regionalt eller nasjonalt nivå. Her er budskapet at vi er misfornøyd over at hjelpen til voldsutsatte ikke blir prioritert.

Ungdomskampanjen er en kampanje der målsettingen er å bevisstgjøre både jenter, gutter og lærere, slik at man ved å sette temaet på dagsorden får i gang en debatt om utfordringer rundt kjønnsrollene. Arbeidet for normgivende holdninger om kjønn, kropp og seksualitet er svært viktig for å forebygge overgrep og hjelpe ungdom som er i slike situasjoner. Det er av største viktighet at dette er et tema som ikke fortsatt skal være tabubelagt og fullt av myter. Holdninger til vold må endres, og denne kampanjen er et bidrag til å endre kjønnsrolle- mønsteret og få til reel likestilling mellom kjønnene.

Plakater og informasjonsmateriell ble ferdigstilt i desember, og blir sendt ut til krisesentrene rett etter nyttår.

Rapporter

«**Drømmen om det gode liv**» er navnet på en rapport utarbeidet av prosjektleder for Tanaprojektet mot Prostitusjon og Kvinne vold, Helene Hernes, sosionom Liv Langberg og Tove Smaadahl, daglig leder i Krisesentersekretariatet. Rapporten ble utgitt i 2002. Rapporten har i visse kretser vakt internasjonal oppmerksomhet. Med midler fra FOKUS ble rapporten oversatt til engelsk i 2003. Rapporten ligger på Krisesentersekretariatets hjemmeside, og noen internasjonale kvinneorganisasjoner har lagt ut rapporten på sine hjemmesider på nettet.

Rapporten "Livsmuligheter" viser at erfaringer fra arbeid med mishandlede kvinner, både fra krisesentre og fra helsevesenet, at det er mørketall når det gjelder å erkjenne at dødsfall, selvmord og selvmordsforsøk kan skyldes psykisk og fysisk vold fra samlivspartner eller nære familiemedlemmer.

I de få undersøkelser vi har, og i brukerstatistikken fra Krisesentersekretariatet, synliggjøres det at mishandlede kvinner i mye større grad enn gjennomsnittskvinnen går med selvmordstanker eller har gjort selvmordsforsøk.

Det er derfor et paradoks at hver gang det skrives eller debatteres om selvmordsproblematikken, så nevnes nesten aldri kvinner, unge jenter eller barn som har vært utsatt for vold og overgrep. Det nevnes heller aldri at kvinner med prostitusjonserfaring eller kvinner som er ofre for menneskehandel for seksuell utnyttelse også utgjør en unormal risikogruppe.

Samtidig viser de få studiene som er gjennomført at det er ulike grunner til selvmord for kvinner og menn. Bildet er mer sammensatt blant kvinner, hvor det å ha blitt seksuelt, fysisk eller psykisk mishandlet som barn eller voksen gir en femdoblet risiko for selvmord.

I brukerstatistikken fra Krisesentersekretariatet fra 2002 forteller 24 % av kvinnene om selvmordstanker eller forsøk på selvmord, og mellom 50% til 60 % om depresjoner og angst som følge av volden. Depresjoner som følge av vold, kan være en betydelig risiko for selvmordsforsøk blant kvinner viser studier av psykolog Gudrun Dieserud.

Rapporten viser at krisesentrenes erfaringer bør være en plattform for videre forskning, der voldens konsekvenser for kvinners og unge jenter livsmuligheter kan studeres nærmere.

Rapporten ligger under materiell på www.krisesenter.com

Informasjonsprosjektet om krisesentrenes tilbud til kvinner med funksjonshemning og deres barn

Rapporten viser at det har liten hensikt å tilrettelegge krisesentrene fysisk dersom aktuelle målgrupper ikke får informasjon om tilbudet. Med målgrupper menes

både kvinner som brukere av krisesentrene, og helsepersonell, politi, sosialtjeneste osv. som bør arbeide i nært samarbeid med sentrene.

Krisesentersekretariatet og Nettverk for kvinner med funksjonshemning har i fellesskap systematisert informasjon om krisesentrene, deres virksomhet, tilbud, tjenester og muligheter for praktisk tilrettelegging for ulike grupper.

Det er laget et generelt informasjonshefte, samt 4 faktabrosjyrer rettet mot helsepersonell, hjemme-tjenesten, sosialtjenesten og politiet.

Nettverk for kvinner med funksjonshemning sendte ut materialet pr post ved årsskiftet 2002/2003 til alle landets kommuner, organisasjoner og krisesentrene

Brosjyren er lagt ut i sin helhet på hjemmesidene til både Krisesentersekretariatet og Nettverk for kvinner med funksjonshemning. Bestillingsliste er lagt ut samme sted. Det er laget lydutgave av brosjyren, og den er oversatt til engelsk. Det arbeides med en oversettelse til urdu.

Siden brosjyren er lagt ut på hjemmesidene, og kan bestilles elektronisk vil blinde/synshemmede med tilgang til datautstyr og leselist kunne nyttiggjøre seg av materialet uten øvrig tilrettelegging.

Rapport fra møter med 16 krisesentre mars – mai 2003

Rapporten er utarbeidet etter besøk ved 16 krisesentre med et kursopplegg om vold og overgrep mot kvinner med funksjonshemning. Arbeidet er forankret i Regjeringens Handlingsplan "Vold mot kvinner", og finansiert gjennom Barne- og familiedepartementet.

Målgruppe for møtene er personalet på krisesentrene, både ansatte og vakter. I tillegg er representanter for kommunen, funksjonshemmedes organisasjoner, kommunale råd for funksjonshemmede blitt invitert til å delta.

Gjennom møtene med personalet på krisesentrene, både ansatte og frivillige vakter har vi opplevd et sterkt engasjement i forhold til kvinner med funksjonshemning. Til tross for praktiske vanskeligheter og problemer med økonomien på mange sentre gjør de hva de kan for å legge forholdene tilrette. Men det skal ikke legges skjul på at mange blir svært frustrerte og slitne over stadig å måtte slåss for å sikre finansiering.

Økonomiske vansker og usikkerhet går igjen som et tema på alle konferansene. Det er ikke enkelt å opprettholde et hjelpetilbud bemannet 24 timer i døgnet året gjennom med så stor grad av økonomisk usikkerhet som mange krisesentre har. Krisesentrene sliter med å skaffe nok penger til daglig drift, og for i det hele tatt å holde sentrene åpne.

Oppdragsgiver har forståelse for at det kan oppleves som vanskelig å skulle ha et integrert tilbud til

kvinner med funksjonshemning. Samtidig skal krisesentrene være et tilbud til alle som er utsatt for vold. Det er derfor ikke akseptabelt at kvinner i en så vanskelig livssituasjon stenges ute fordi de har en funksjonshemning. Dersom krisesentrene skal klare å gjøre jobben sin skikkelig, også overfor beboere som trenger god tilrettelegging, må det tilføres tilstrekkelige midler for å klare oppgaven. Det er liten tvil om at "krisen på krisesenteret" tærer på kreftene hos personalet.

Krisesentrene sliter mange steder med gamle og lite tilrettelagte hus. Anskaffelse av nytt hus krever store ressurser. Et sted hadde kommunen doblet husleien til "markedspris", noe som ville bety ekstra økonomisk belastning for krisesenteret.

Alternativet er derfor at kvinner med funksjons- hemning må søke til krisesentre andre steder, i verste fall på en helt annen kant av landet. Dette medfører ekstrabelastninger såvel fysisk som psykisk. Og som en av de ansatte på et krisesentrene sa: "Det er uverdig å måtte sende kvinner avgårde". Når vi samtidig må anta at det finnes få eller ingen tilbud til voldsrammede kvinner i kommunene, blir dette et tankekors.

Politisk arbeid

Et av målene med Sekretariatet er å forebygge, samt påvirke samfunnet til å endre sitt syn på menns vold mot kvinner. Dette skjer gjennom å påvirke utformingen av politikken, følge opp og ta tak i tiltak, lover og retningslinjer som er ment å ivareta kvinners rettssikkerhet, samt arbeidet for likestilling mellom kjønnene. Det er også viktig å være en pådriver for å skape politiske debatter rundt den maskuline rollemodellen, samt i arbeidet for normgivende holdninger om kjønn, kropp og seksualitet.

Medlemssentrene har innsikt og erfaring, og er viktige premissleverandører i forhold til problemstillinger og utfordringer. Sekretariatets oppgaver blir dermed å utarbeide strategier for hvordan vi skal sette disse utfordringene på den politiske dagsorden.

Det er også viktig at vi opprettholder den nødvendige autoritet som trengs for å bli hørt i det politiske miljøet. Dette fordi vi da parallelt kan jobbe med å gi disse kvinnene et psykologisk, økonomisk og sosialt tilbud. Og denne autoriteten trenger vi hvis vi skal bli hørt eller få gjennomslag i det politiske miljøet.

Stortinget vedtok 19. juni 2003 å utsette den bebudede innlemmingen av det statlige øremerkede tilskuddet inn i rammefinansieringen til kommunene, som skulle iverksettes i 2004. Dette anså Krisesentersekretariatet som en meget fornuftig avgjørelse, da ingen av krisesentrene har vært enige i denne finansierings- modellen, særlig med bakgrunn i at krisesentrene ikke er et lovpålagt hjelpetilbud.

Krisesentrene har erfart at stat og kommune og andre offentlige myndighetsnivåer overlater i stor grad

jobben med mishandlingsproblematikken til krisesentrene, og gir i ulik grad støtte. Samtidig har ingen klargjort i tilstrekkelig grad krisesentrenes rolle og mål. Dette øker usikkerheten og uforutsigbarheten. Det vil være nødvendig å definere hovedmålgruppe(r) og kjernetilbud så entydig som mulig. Dette vil være normgivende for å kunne utarbeide en funksjonell kostnadsmodell for driftsbudsjett av hvert krisesenter.

En viktig årsak at kvinner med etnisk minoritetsbakgrunn er overrepresentert på krisesentrene er at de ofte har et begrenset nettverk i Norge, noe som medfører at de har færre personer i omgivelsene som kan gi hjelp og støtte i en krisesituasjon.

Skal reetableringsprosessen lykkes i den forstand at kvinner med minoritetsbakgrunn får en reel muligheter for livsutfoldelse på selvstendig grunnlag, vil enkelte i en overgangsperiode trenge tett oppfølging av krisesentret etter at de har flyttet ut. Krisesentrene trenger derfor midler til å styrke staben med personale slik at de kan ivareta de utfordringene som overnevnte gir.

De senere årene har vi i Norge registrert en økning av sexslavehandel med kvinner fra Øst Europa, Russland og til dels Balkan til det norske prostitusjonsmarkedet. En del av kvinnene har allerede tatt kontakt med krisesentrene, og vi har erfart at kompleksiteten i hjelpebehovet er variert. Noen er utsatt for store trusler fra bakmennene, mens noen ønsker hjelp til å komme seg ut av prostitusjonen. De som har anmeldt sine bakmenn, har også opplevd at familien i opprinnelseslandet er blitt truet på livet.

Ettersom denne problemstillingen er et ganske nytt fenomen i Norge, finnes det foreløpig lite forståelse og intet hjelpeapparat, - eller lov/regelverk for hvordan/hvem som skal ha ansvar.

Krisesentrene er åpne for alle som er truet og trenger beskyttelse. Men det må gis muligheter til veier ut fra krisesentrene til et liv i samfunnet.

Med bakgrunn i Regjeringens handlingsplan mot handel med kvinner og barn har Krisesentersekretariatet søkt midler til et prosjekt som først og fremst er rettet mot å organisere og etablere et helhetlig reetableringstilbud til de kvinnene som ønsker seg ut av prostitusjon og de som er ofre for menneskehandel. Det må opprettes et nasjonal kontor som skal være bindeledd mellom krisesentre, organisasjoner og det offentlige hjelpeapparatet som kommer i kontakt med prostituerte og ofre for menneskehandel. Kontoret skal koordinere hjelpen til de kvinnene som ønsker å reise tilbake til opprinnelseslandet. Det må samtidig opprettes et bokollektiv, der kvinnene kan få et trygt botilbud, beskyttelse og bistand i reetableringsfasen etter oppholdet på krisesenteret. Jobb, utdanning, bolig og sosialt nettverk er nødvendig for at kvinner i

prostitusjon skal kunne klare å skape seg et liv uten prostitusjon.

De krisesentrene som skal inneha spesialkompetanse for å møte de utfordringene unge kvinner som er ofre for menneskehandel, må tilføres resurser og kompetanse. Da særlig de som skal ivareta kvinnene i refleksjonsperioden som er satt til 45 dager.

Gjennom brev, søknader og møter med byråkrater, statssekretærene og statsrådene i de forskjellige departementer, møter med politikere på Stortinget, lobbying, resolusjoner, pressemeldinger, aksjoner, innlegg i aviser og fagtidsskrifter, gjennom media og samarbeid med andre kvinneorganisasjoner har Sekretariatet arbeidet med en rekke politiske spørsmål og utfordringer. (Boks 4).

- Krav om full statlig finansiering av krisesentrene ut fra vedtak fra Krisesenterbevegelsens Landskonferanse 2002 (LK02).
- Krav om bedre beskyttelse for drapstruede kvinner og deres barn.
- Fjerning av gjestedøgnpriser på krisesentrene.
- Krav om kriminalisering av horekunder, vedtatt på LK02.
- Krav om endring av treårsregelen ved familie gjenforening til ett år.
- Bedre rettsvern, og organisert hjelpetilbud for voldtatte kvinner.
- Krav om å gi barn som lever i relasjoner med vold selvstendige rettigheter som fornærmede.
- Krav om landsdekkende tilbud for menn med vold og aggresjonsproblemer.
- Tiltak for å bidra til å forebygge handel med kvinner.
- Krav om et organisert hjelpetilbud til kvinner som er ofre for menneskehandel.
- Opprettelse av et "safehous" som skal støtte ofre for prostitusjon og menneskehandel i reetableringsfasen
- Tilbud til voldsutsatte kvinner med funksjonshemning

Boks 4: Sentrale krav og problemstillinger Krisesentersekretariatet har fremmet i 2003.

Medlemssentre

Sekretariatet har bistått sentre i enkeltsaker og har brukt enkelte sentre for å innhente informasjon som kan belyse ulike problemstillinger. Dette har blant annet vært viktig for å holde seg oppdatert på hva som rører seg på sentrene, hvilke problemstillinger som er aktuelle og hvordan sentrene og Sekretariatet i samarbeid kan belyse de ulike sakene.

Medlemssentre har tatt kontakt med daglig leder for å følge opp tidligere brukere i spesielle saker. Enkeltpersoner fra medlemssentrene har deltatt på ulike seminarer og undervist på høyskoler der daglig leder og KU-representanter har vært forhindret fra å delta (Jfr. konferanser og seminarer)

Sekretariatet har bidratt med støtte til noen sentre der kommuner har vurdert å kutte den økonomiske støtten. Dette har skjedd i form av innlegg på seminarer, leserinnlegg, brev og pressemeldinger til politikere og kommunalt ansatte. Daglig leder har stilt opp på intervjuer i lokalpressen og til debatt i lokale radiokanaler.

Flere medlemssentre har arrangert seminarer med det offentlige hjelpeapparatet og politikere i sin region, eller med vakter og ansatte på sentret. Vi ser fremdeles stor mangel på kunnskap og informasjon i det offentlige hjelpeapparat, og ikke minst mangel på formalisert samarbeid. Gjennom disse møtene/dagseminarene har medlemssentrene fortalt om krisesentrenes arbeid, omfanget og konsekvensen av menns vold mot kvinner og barn. Daglig leder har holdt innlegg på flere av disse tverrettlige dagseminarene og på personalmøter på krisesentrene.

Regionkonferanser

Krisesenterbevegelsen har i mange år vært delt inn i tre regioner: Sør/Øst, Nord og Vest, og den årlige regionkonferansen arrangeres av krisesentrene i regionen. Hovedmålsettingen er å skape fora for faglig utvikling, erfaringsutveksling og styrke samarbeidet mellom sentrene.

En svakhet med konferansene er at det i noen av regionene aldri har vært skrevet et klart mandat for konferansens organisering, deltagelse og faginnhold. På regionskonferansene i nord og sør/øst ble det derfor vedtatt et klart mandat for konferansene der et av hovedfokuset er faginnholdet som skal bygges på moduler utarbeidet av Krisesentersekretariatet. Det skal utarbeides mal for kursbevis m/tema, slik at ansatte og vakter kan få en dokumentasjon på gjennomfør skoloring ut fra de gitte moduler.

I 2003 deltok Krisesentersekretariatet på konferansene i Sør/Øst og Nord, og bidrog med informasjon fra Sekretariatets arbeid og innlegg om krisesentrenes utfordringer. Hovedfokuset har vært på kompetanseutvikling i forbindelse med økningen av brukere med annen etnisk minoritetsbakgrunn, samt strategier og utfordringer i forbindelse med finansiering av krisesentrene.

Kvinner med minoritetsbakgrunn har ofte mer komplekse og sammensatte problemer, og for å kvalitetssikre arbeidet på krisesentrene, er det viktig å utvikle kunnskapen, og redegjøre for de utfordringene krisesentrene står overfor. Kvinnene og deres barn trenger ikke bare mye støtte og hjelp mens de bor på krisesentrene, men også i reetableringsfasen.

Kartleggingen av krisesentrenes virksomhet som Wenche Jonassen og Kari Stefansen gjennomførte på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet, viser at det er stor variasjon mellom ulike typer sentre når det gjelder både organiseringen av virksomheten,

fiansieringsgrunnlaget og innholdet og kvaliteten på de tjenester som tilbys.

Rapporten viser også at per i dag er det slik at det tilbudet en får fra krisesenteret varierer med hvor man bor, og kvinner fra urbane strøk får som en hovedregel et bedre tilbud enn kvinner som søker seg til krisesentrene i distriktene. Variasjonen på tiltakssiden er særlig stor når det gjelder tilbudet til barna på krisesentrene. Denne variasjonen er problematisk i et velferdsperspektiv, hvor lik tilgang til gode hjelpetilbud står sentralt. Dette temaet har vært til debatt på konferansene, og konklusjonen er klar. Skal krisesentrene kunne heve innhold og kvalitet på tilbudet, må vi det foreligge økonomiske rammer til dette.

Konferanser, seminarer og undervisning

Krisesentersekretariatet har i løpet av året holdt flere innlegg basert på krisesentrenes kunnskap og erfaringer, både på et lokalt, nordisk og internasjonalt nivå. Den politiske aksjonen ved krisesentervirksomheten gjelder ikke bare å avdekke mishandlingsproblematikkens karakter og omfang, men drive forebyggende arbeid, samt spre kunnskap for å bekjempe menns vold mot kvinner.

Samtidig har de siste årenes økte offentlige fokus på menns vold mot kvinner og deres barn, ført til økt forståelse for behovet for mer kompetanse om problematikken.

Krisesentersekretariatet har i løpet av året gjennomført undervisning om menns vold mot kvinner på flere undervisningsinstitusjoner. Undervisning om vold er fremdeles et forsømt kapittel i utdanningen for hjelpeprofesjonene, og gis nesten utelukkende i form av kurs eller etterutdanning. Det er viktig at den faglig kvaliteten, samt eksakt kunnskap om menns vold mot kvinner styrkes, for å gjøre en god jobb på dette feltet.

Det Kriminalitetsforebyggende Råd (KRÅD) ble ved reopnevning i 2002 pålagt av Regjeringen å ha voldsforebygging som et av sine fire arbeidsområder. Som et ledd i dette etablerte KRÅD en ekspertgruppe som arrangerte et "miniseminar" om forebygging av familievold. Krisesentersekretariatet ble invitert til å holde et innlegg om krisesentrenes erfaringer og utfordringer. Med utgangspunkt i innleggene har KRÅD utarbeidet forslag til tiltak til den nye handlingsplanen om vold mot kvinner som kommer i løpet av våren 2004.

Fra 1. juli i 2002 ble det etablert en familievolds-kordinator på hvert av landets 27 politidistrikt. Samtidig ble alle innen politiet pålagt, gjennom en instruks, å bestrebe seg på å gjennomføre en rask og effektiv taktisk og teknisk etterforskning, tverrfaglig samarbeid. Det ble stilt krav om at kompetanseutviklingsplaner skulle foreligge på dette området. Med bakgrunn i disse kravene har det vært arrangert kurs og seminarer både på nasjonalt nivå,

innen politidistriktene og på hvert enkelt politikammer. Krisesentersekretariatet har deltatt på en rekke av disse seminarene med innlegg om krisesentrenes erfaringer, samt viktigheten av samarbeid for å kunne gi den optimale hjelpen til de utsatte. Vi blir hvert år invitert til å undervise for politistudentene på høyskolen i Oslo .

Sekretariatet har også forelest for saksbehandlere i UDI. Bestillingen her var fokus på kvinner som er ofre for menneskehandel til prostitusjon i Norge.

Mange kvinne- og fagorganisasjoner og kvinnegrupper i partiene har ønsket innlegg om krisesentrenes erfaringer rundt menns vold mot kvinner. På disse konferansene har hovedfokuset variert ut fra hva arrangøren har satt opp på programmet. Med bakgrunn i regjeringens handlingsplan mot handel med kvinner og barn som kom i løpet av februar, har flere ønsket mer kunnskap rundt dette temaet.

Medlemmer i KU, personer fra den internasjonale prosjektgruppa, personer fra medlemsentrene samt daglig leder av Sekretariatet har representert Sekretariatet og holdt innlegg. Se boks 6 for en fullstendig oversikt over seminarer, møter og konferanser i 2003.

- 11.01** Innlegg på møte med Norsk Kvinnesaksforening om kriminalisering av sexkjøperen
- 16.01** Innlegg for Arbeiderpartiets kvinnebevegelse om kriminalisering av sexkjøperen
- 23.01** Innlegg på Nord Trøndelag krisesenter sitt Fellesmøte om krisesentrenes utfordring i et flerkulturelt samfunn
- 06.02** Innlegg på erfaringsseminar om tvangsekteskap
- 18.02** Innlegg på Norsk-russisk kultursenters årsmøte om "Drømmen om det gode liv"
- 08.03** Tale i Drammen teater om menns vold mot kvinner, internasjonale kvinnetdagen
- 29.03** Innlegg til Kvinne og Familieforbundets internasjonale prosjekt, Krisesenterbevegelsens historie og organisering
- 07.04** Innlegg for ansatte på Nadheim om kvinners rettigheter med fokus på handel med kvinner
- 11.04** Innlegg for saksbehandlere i UDI om vold mot kvinner med hovedfokus på ofre for menneskehandel
- 23.04** Innlegg på KRÅDs seminar om menns vold mot kvinner og de utfordringer samfunnet står overfor
- 25.04** Krisesentersekretariatets årsmøte om finansieringen av krisesentrene
- 22.05** Innlegg, Politidirektoratet om viktigheten av informasjon til voldsutsatte

Boks 5: Innlegg og undervisning holdt av Krisesentersekretariatet i 2003.

23.05 Innlegg på seminar på Island arr. av ENATW, om organisasjonens arbeid mot prostitusjon og handel med kvinner

05.05 Innlegg på seminar arr av Selvmordsforebyggende råd, "Livsmuligheter"

08.08 Sosialistisk ungdom`s sommerleir "Kan feministisk selvforsvar være med å begrense vold"

30.08 Nordiske Kvinner mot Vold i Danmark. Innlegg om "Drømmen om det gode liv"

05.09 Regionskonferansen i Sør/Øst (Kongsberg) Innlegg med informasjon om Sekretariatets arbeid, politiske utfordringer og strategi for å sikre krisesentrenes økonomi

09.09 The Body Shop. Innlegg for alle butikksjefer om kampanjen for å støtte krisesentrene

20.09 Landsdelskonferansen i Nord (Verdal) Krisesentrenes utfordringer i et flerkulturelt samfunn

03.10 Moss krisesenters fagseminar "Fedre som utøver vold mot kvinner"

15.10 MiraSenteret "Menns vold mot kvinner i et likestillingsperspektiv"

17.10 Lofoten krisesenter "Krisesentrenes utfordringer i arbeidet med etniske minoritetskvinner"

21.10 NORFA prosjektet om kjønn, vold og etnisitet. "Drømmen om det gode liv"

24.10 RV`s Landsstyremøte "Politiske utfordringer i arbeidet med menns vold mot kvinner"

29.10 Lo konferanse i Oslo –"Hvorfor skal vi bry oss om vold mot kvinner?"

30.10 Fagforbundet i Vestfold, Tønsberg – "Livsmuligheter"

31.10 Fagforbundet i Vestfold, Tønsberg - "Livsmuligheter"

19.11 Innlegg på regional konferanse i Cape Town i Sør-Afrika om arbeidet for voldsutsatte med funksjonshemming

25.11 Innlegg i Sør-Afrika i forbindelse med den internasjonale dag mot vold mot kvinner

25.11 Innlegg under debatt på Likestillings-senteret i forbindelse med den internasjonale dag mot vold mot kvinner

15.12 Innlegg på konferansen "Vold mot kvinner med funksjonshemming som har innvandrerbakgrunn –hvordan spre informasjon?"

Boks 6: Innlegg og undervisning holdt av Krisesentersekretariatet 2003.

Aksjoner

Tenk deg en verden uten vold mot kvinner

Forum for kvinner og utviklingsspørsmål (FOKUS) inviterte i løpet av året kvinneorganisasjoner, krisesentrene, kvinneutvalg i de politiske partiene og Likestillings-senteret til å danne en nasjonal arbeidsgruppe for å arrangere en felles kampanje på den internasjonale dag mot vold mot kvinner og 16 dagers aksjonen. Arbeidsgruppa bestod av representanter fra FOKUS, Kvinnefronten, Norsk Kvinnesaksforening, Kristelig Folkepartis Kvinneutvalg, Nettverk for kvinner med funksjonshemming,

Norges Kvinne- og Familieforbund, Likestillings-senteret og Krisesentersekretariatet.

Slagordet for årets norske kampanje var Tenk deg en verden uten vold mot kvinner, inspirert av en av våre samarbeidsorganisasjoner i Sør Afrika. Med slagordet ønsket kvinneorganisasjoner i Norge å vise at på tross av alvoret i temaet har kvinneorganisasjonen tro på endringer og en visjon om en verden uten vold. Kampanjen skulle være et bidrag til at visjonen kan bli virkelig.

Arbeidsgruppen utarbeidet informasjonsmaterieell som skulle brukes under både den nasjonale og de lokale markeringene. Samtidig ble det utarbeidet en "faktafolder". Folderen gav informasjon og synliggjorde voldens omfang, både nasjonalt og internasjonalt. En aktivitetskalender for hele landet ble også trykket i folderen. Kvinnegrupper og kvinneorganisasjoner over hele landet ble oppfordret til å delta, samt ta kontakt for å få tilsendt plakater og aksjonsmaterieell.

16 dagers aksjonen ble gjennomført med aksjoner, møter, temakvelder, stands osv. Flere av krisesentrene gjennomførte de lokale aksjonene i samarbeid med andre kvinneorganisasjoner/grupper. Tilbakemeldinger fra sentrene viste at aksjonen var vellykket og de ulike aksjonene fikk bred pressedeckning lokalt. I Oslo startet markeringen med "Brudemarsjen" Demonstrantene hadde kledd seg i brudekjoler med svarte slør - en sterk visuell måte å markere drap på kvinner. Dette med bakgrunn i at samfunnet har en sterk tendens til å idealisere familien som det beste stedet for kjærlighet og trygghet. Statistikken forteller klart at menns vold kan ende med døden. Etter demonstrasjonen var det debattmøte der temaet for dagen var "Kan kjærligheten drepe?". Møtet ble åpnet av Barne- og familieminister Laila Dävøy. Eva Lundgren prof. i sosiologi, Universitetet i Uppsala holdt hoved- innledning. Etterpå var det debatt ved Eva Lundgren, Unni Küil- Krisesentersekretariatet, Anita Haslie - Sett Grenser kampanjen, Turid Dankertsen - ATV (Alternativ til vold) Møteleder var Gunnar Ringheim, journalist i Dagbladet

”Øyeblikksstudiet”

Justisdepartementet iverksatte en voldsmåling der Politi- og hjelpeapparat registrerte antall henvendelser mellom 21. – 27. august 2003. Totalt 151 instanser var med på målingen. Dette er den første av sitt slag i Norden

I forbindelse med utarbeidelsen av målingen ble Krisesentersekretariatet invitert til et forberedende møte med representanter fra Justisdepartementet. Her ble mål og målgrupper diskutert, samt hvilke registreringer som det var viktig å sette fokus på. Sekretariatet fikk forespørsel om å ta ansvar for utsending og innhenting, samt registrere alle tall fra medlemmene av organisasjonen, samt de uorganiserte krisesentrene.

To kvinnelige journalister fra VG tok i forbindelse med målingen kontakt med Sekretariatet. Her fikk de bakgrunnsstoff og rapporter om menns vold mot kvinner. Sekretariatet tok også kontakt med tre krisesentre som sa seg villige til å ha journalistene boende noen dager sammen med brukerne for å få innsikt i krisesentrenes arbeid.

Hensikten med målingen var å gi et bilde av vold i nære relasjoner, samt en indikasjon over type vold og konsekvensen av den. Psykisk og fysisk vold i nære relasjoner foregår ofte skjult for omverdenen, og det er grunn til å anta at det er mørketall.

Hovedfunn:

- Justisdepartementets voldsmåling viser at det i måle-ukene var over 1000 henvendelser fra kvinner som opplevde vold i nære relasjoner.
- Om lag 1500 barn var i løpet av samme uke berørt av vold og trusler fra noen de har nære bånd til.
- De fleste av de berørte barna var relativt unge, mange var under skolealder.
- Voldsutøverne er i all hovedsak menn. I nesten 85% av sakene var utøveren en mann.
- I nesten halvparten av sakene var det tale om fysisk vold, mens trusler og andre former for psykiske overgrep forekom i to tredjedeler av sakene

Da resultatet fra målingen ble presentert i VG, fikk Krisesentersekretariatet gratis inn en halvsides annonse om krisesentrene i avisen. Annonsen var utarbeidet gratis av reklamebyrået Face2face.

”Ekte kjærlighet er fri for vold”

The Body Shop og Krisesentersekretariatet utarbeidet i fellesskap en underskrift - kampanje der det politiske budskapet var å sikre krisesentrene i Norge en sikker og forutsigbar statlig finansiering. På tre uker ble over 26 000 underskrifter samlet inn fra The Body Shops kunder. 22. oktober ble alle listene overlevert Barne- og familiedepartementet.

Samtidig hadde vi som mål å informere kundene om ”voldens mange ansikter”, og om krisesentrenes hjelpetilbud. Det ble i den forbindelse utarbeidet 5000 brosjyrer som ble delt ut til kunder i butikkene i løpet av kampanjeperioden. Flere krisesentre hadde under kampanjen samarbeid med de lokale butikkene rundt om i landet. Det bør presiseres at butikksjefene i hver enkelt butikk hadde i forkant deltatt på et seminar der de fikk kunnskap om temaet og krisesentrenes hjelpetilbud.

I følge The Body Shop var responsen på kampanjen overveldende. Kundene hadde så å si uten unntak vært positive. I følge The Body Shop, som bygger sitt engasjement på et sosialt og menneskerettighets perspektiv, har dette vært den beste kampanjen de noen gang har gjennomført.

The Body Shop har også tidligere engasjert seg for krisesentrene og arbeidet mot menns vold mot kvinner.

Samarbeid og nettverk med andre organisasjoner

En viktig målsetting for Sekretariatet er nettverk og samarbeid med andre organisasjoner. Andre organisasjoner kan bidra med kunnskap som kan styrke vårt arbeid om problematikken menns vold mot kvinner. Samtidig er det en styrke at flere organisasjoner står sammen og samarbeider i prinsipsaker som omhandler seksualisert vold mot kvinner. Et tverrfaglig nettverk kan på sikt være både premissleverandører og gi ny og bredere innsikt i problemstillingene.

Noen av nettverkene Sekretariatet har hatt kontakt med i løpet av året hadde mindre aktivitet enn andre. Årsmeldingen fremhever de nettverkene som Sekretariatet har gjennomført konkrete tiltak med i løpet av 2003. Samtidig er en del av nettverksarbeidet beskrevet under andre punkter i årsmeldingen (Se boks 7 og 9).

- Nettverk for kvinner med funksjonshemming
- DIXI
- Alternativ til Vold og Likestillingscenteret
- Juridisk Rådgivning til Kvinner (JURK)
- Kvinnefronten
- FOKUS
- Nordnett, nordisk nettverk som arbeider mot prostitusjon og handel med kvinner
- De nordiske krisesentrene, Nordiske Kvinner mot Vold
- Nettverk mot prostitusjon og handel med kvinner
- Nordisk nettverk – Kjønn, vold og etnisitet
- The Body Shop
- ENATW

Boks 7: Organisasjoner og nettverk Krisesentersekretariatet har samarbeidet med i 2003.

Nettverk mot prostitusjon og handel med kvinner

Høsten 2002 år ble det opprettet et nytt nettverk med likestillingsaktører som ønsker et mer helhetlig engasjement i kampen mot prostitusjon og handel med kvinner. Nettverket består av Kvinnefronten, Kvinnegruppa Ottar, Fokus, Norsk Kvinnesaksforening, Likestillingscenteret, REDEN i Danmark, Stigamot fra Ialand

Krisesentersekretariatet er en del av nettverket, fordi krisesentrene vil ha en viktig rolle i å bistå kvinnene som klarer å komme seg ut av prostitusjonen, samtidig som Sekretariatet skal arbeide ut fra vedtaket fra landskonferansen 2002 om kriminalisering av sexkjøp.

Nettverket har lagt Regjeringens handlingsplan mot handel med kvinner og barn, samt de internasjonale konvensjoner og handlingsplaner som Norge har ratifisert og forpliktet seg å til oppfylle som en grunnpilar i arbeidet.

FN-konvensjon av 1949. Konvensjon til bekjempelse av handel med personer og utnyttelse av andres prostitusjon. Konvensjonen skiller ikke mellom tvungen og frivillig prostitusjon.

CEDAW, Kvinnekonvensjonen, 1979. Konvensjonen om å avskaffe alle former for diskriminering av kvinner. Norge ratifiserte FNs kvinnekonvensjon i 1981, og har nå varslet at Kvinnekonvensjonen formelt skal innarbeides i norsk lov.

”Konvensjonspartene skal treffe alle tjenlige tiltak, herunder tiltak i lovs form, for å gjøre slutt på enhver form for handel med kvinner og utnyttelse av kvinneprostitusjon.”

-Erklæringen fra FNs kvinnekonferanse i Beijing –95. Her er prostitusjon og handel med kvinner omtalt under punktet ”Vold mot kvinner”.

Nettverkets grunnsyn er at prostitusjon og menneskehandel er vold mot kvinner. Prostitusjon og

handel med kvinner betinger et samfunn med manglende likestilling. Vi ser på handel med kvinner, som utnyttes av menn til økonomiske og seksuelle formål, som alvorlig brudd på menneskerettighetene til utsatte kvinner. Handel med kvinner truer deres rett til frihet fra slaveri, retten til selvbestemmelse over egen kropp, retten til frihet fra nedverdiggende, ydmykende og umenneskelig behandling og i ytterste konsekvens, retten til liv. Dette anerkjennes i den norske handlingsplanen mot handel med kvinner og barn.

Høsten 2003 ratifiserte Norge FNs konvensjon mot transnasjonal organisert kriminalitet og dens to tilhørende protokoller. Protokollen slår fast at prostitusjon og handel med kvinner ikke kan skilles. Videre anerkjenner protokollen at en stor del av menneskehandelens formål er prostitusjon og andre former for seksuell utnyttelse. Den sier også at det ikke er nødvendig for et offer å krysse et lands grense. Det vil si at kvinner og barn som selges innenlands til prostitusjon eller tvangsarbeid, også er ofre for menneskehandel. Derfor mener Nettverket at tiltak mot prostitusjon og seksuell utnyttelse av kvinner er nødvendig for å fjerne handel med kvinner.

Nettverket har gjennom møter, seminarer, både lokalt, nasjonalt og internasjonalt, gjennom utarbeidelse av temahefte, arbeidet ut fra et helhetlig perspektiv i kampen mot prostitusjon og handel med kvinner. Hovedfokusene har vært:

- Å hjelpe kvinner i prostitusjon til å komme seg ut av denne virksomheten.
- En må forebygge rekruttering av jenter og kvinner nasjonalt og internasjonalt til prostitusjonen.
- Sette fokus på etterspørselen. Kunden har vært den mest usynlige faktoren bak økningen av prostitusjon og handel med kvinner.
- Det er nødvendig med mer forskning og kunnskap om hva som skal til for å forebygge og stoppe menneskehandel og prostitusjon.
- Kriminalisering av seksuelle tjenester

Nettverk for kvinner med funksjonshemming

Nettverk for kvinner med funksjonshemming er en nettverksorganisasjon som samarbeider med Høgskolen i Lillehammer. Krisesentersekretariatet har i over tre år hatt et tett samarbeid med prosjektansvarlige Solveig Johansen og Kristin Madsen. Utgangspunkt og bakgrunn for prosjektet er tilrettelegging av landets krisesentre, slik at disse kan brukes av alle kvinner som måtte ha behov for det. En viktig del av tilretteleggingen gjelder tilgangen til informasjon om tilbud, tjenester og muligheter.

Det har liten hensikt å tilrettelegge krisesentrene fysisk dersom målgrupper ikke blir informert om tilbudet. Med målgrupper menes både kvinner som brukere av sentrene, men også helsepersonell, politi, sosialtjeneste osv. som bør arbeide i nært samarbeid

med krisesentrene. I 2003 har nettverket lagt vekt på kvalitetssikring og implementering/forankring av kunnskap, videreutviklet informasjonsmateriellet om rettigheter og muligheter for kvinner med nedsatt funksjonsevne som blir utsatt for vold eller krenkelser.

Barne- og Familiedepartementet har stilt prosjektmidler til rådighet slik at nettverket kan gjennomføre en enkel kartlegging av de tiltak og tilbud som finnes i kommunene. Kartleggingen skal brukes som grunnlag for videre undersøkelser, og som et ledd i kompetanseoppbygging omkring problematikken. Vi vil gjerne vite om det finnes nyttige erfaringer på dette området, om kommunene har formalisert sitt samarbeid med krisesentrene. Undersøkelsen ønsker også å få kunnskap om hjelp til voldsutsatte er nedfelt i helse- og sosialplaner i kommunene. Flere kommuner har allerede svart, og rapport fra undersøkelsen vil foreligge i løpet av våren 2004.

Nettverk for kvinner med funksjonshemming fikk innvilget midler fra FOKUS for å gjennomføre en rundbordskonferanse rundt temaet "Vold mot kvinner med funksjonshemming som har innvandrerbakgrunn – hvordan spre informasjon" Krisesentersekretariatet deltok som samarbeidspartner på konferansen.

Målgruppe er innvandrersorganisasjoner, funksjonshemmedes organisasjoner, fagpersoner og ellers alle som er interessert i problemstillingen. Målsetningen for møtet er å sette fokus på vold og overgrep mot kvinner med funksjonshemming som har innvandrerbakgrunn. Vi håper gjennom samtaler, idè- og erfaringsutveksling å finne gode metoder for informasjonsspredning. Erfaringsmessig er dette ikke så enkelt, verken når det gjelder å nå etnisk norske eller innvandrerkvinner med funksjonshemming.

Nettverket med Alternativ til Vold, Likestillings-senteret og Krisesentersekretariatet har i løpet av året brukt mye tid for å få politisk gjennomslag for at Norge skal ta ansvar for å arrangere "Verdenstribunalet" om menns vold mot kvinner. Dette har skjedd gjennom møter med statssekretærer og byråkrater i de berørte departementer.

Nettverket utarbeidet i 2002 et forprosjekt for å se om det var interesse i det internasjonale samfunnet å arrangere et tribunal. Rapporten konkluderte med at dette var et viktig prosjekt for å få verdenssamfunnets oppmerksomhet rettet rundt problematikken, og vil være en pådriver til økt handling og nye endringsprosesser. Forslaget om Verdenstribunalet ble møtt med ubetinget positive tilbakemeldinger fra de organisasjoner og myndigheter som ble forespurt.

Representasjon i forum, referanse- grupper, arbeidsgrupper og utvalg

Krisesentersekretariatet har vært representert i en rekke utvalg, forum, referansegrupper i 2003. I boks 8 finnes en oversikt. Nedenfor følger en beskrivelse av noe av arbeidet i de ulike gruppene (Se boks 9 for fullstendig oversikt).

- Arbeidsgruppa i Norsk Kommuneforbund
- Kvinnevoldsforumet, opprettet av Justisdepartementet
- Fagutvalget i Reform, ressursenter for menn
- Kvinnevoldsutvalget, oppnevnt av Regjeringen
- Arbeidsgruppa for utarbeidelse av felles registreringsskjema for krisesentrene
- Arbeidsgruppa for å arrangere den Internasjonale dag mot vold mot kvinner

Boks 8: Krisesentersekretariatets representasjon i forum, referansegrupper, arbeidsgrupper og utvalg i 2003.

Reform, ressursenter for menn, ble opprettet i 2002, og er organisert som en politisk uavhengig stiftelse. Stiftelsens formål er, med utgangspunkt i at menn og kvinner er likeverdige, å jobbe for likestilling og mot diskriminering på grunnlag av kjønn, samt synliggjøre menn som kjønn i samfunnet.

Daglig leder deltar i fagrådet, som skal medvirke til at Reformers formål fremmes, og spesielt å gi faglig råd i spørsmål om likestillingspolitikk. Da særlig knyttet til menns livsvilkår, det faglige arbeidet ved senteret, informasjons- og veiledningsarbeid, samt driftsforhold. Det er også blitt påpekt at fagrådet kan brukes utover de tillyste møtene, som samarbeidspartnere og referansepersoner i den daglige driften.

Kvinnevoldsforumet ble opprettet av Justisdepartementet i 2001. Forumet er en arena der regjeringen kan utveksle erfaringer og ideer med representanter for organisasjoner og enkeltpersoner, som alle er opptatte av spørsmål som handler om vold mot kvinner. Det har ikke vært arrangert møter i forumet i løpet av året.

Kvinnevoldsutvalget ble etablert ved kongelig resolusjon i slutten av august 2001. For første gang i Norge er det blitt utarbeidet en utredning om menns vold mot kvinner. Kvinnevoldsutvalget overleverte NOU 2003: 31 "Retten til et liv uten vold" 4. desember til Justisminister Odd Einar Dørum.

Utvalgets utredning omfatter en bred gjennomgang av arbeidet for å forebygge og bekjempe menns vold mot kvinner i nære relasjoner på en rekke samfunnsområder. Utredningen belyser problemstillinger og tiltak knyttet til justisområdet, helsesektoren, sosialsektoren, kommunal- og

regionalsektoren, utdanningssektoren, samt barne- og familiedepartementets ansvarsområde. Utredningen er sendt ut på høring, og frist er satt til 8. mars 2004.

I samarbeid med Barne- og familiedepartementet (BFD), Norsk Krisesenterforbund, Kompetansesentre for Voldsofferarbeid og Krisesentersekretariatet ble det for 2003 utarbeidet felles registreringsskjemaer for telefonhenvendelser, dagbrukere og beboere. Dette med bakgrunn i at BFD pålegger krisesentrene å rapportere mer om krisesentrenes virksomhet. Skjemaene er etter et års bruk evaluert, og BFD har sendt de nye ut til alle krisesentrene for bruk fra 2004.

Kvinnefronten og Krisesentersekretariatet har samarbeidet rundt flere temaer i forbindelse med menns vold mot kvinner. I forbindelse med "Medhaugsaken", der en kvinne anmeldte en sentral politiker for voldtekt, fikk vi inn et innlegg i Dagbladet til støtte for kvinnen. Under året har vi sammen med Kvinnefronten og andre kvinneorganisasjoner deltatt i flere nettverk.

16.01 Møte med FOKUS med informasjon om Verdenstribunalet
18.01 Møte i referansegruppa Nordiske Kvinner mot Vold i forbindelse med konferansen i 03
20.01 Høringskonferanse rundt rapporten om "Minoritetskvinnens organisering, deltagelse og innflytelse på offentlig politikk
28.01 Deltatt på Minepælkonferansen om handel med kvinner og kvinner og media
30.01 Møte i fagutvalget til Reform
07.02 Møte med nettverket Likestillings-senteret, ATV og Krisesentersekretariatet vedrørende Verdenstribunalet
11.02 Deltatt på seminar om prostitusjon og handel med kvinner, arr ProSenteret
16.-17.02 Møte i arbeidsgruppa til Daphne prosjektet
17.02 Møte med statssekretærene i UD, JD, og BFD angående TRIBUNALET
18.02 Møte i Nettverket mot prostitusjon og handel med kvinner
05.03 Møte med nettverket mot prostitusjon og handel med kvinner
11.03 Møte med representant fra den Amerikanske ambassade angående krisesentrene hjelpetilbud til ofre for menneskehandelen
13.03 Bergen – referansegruppa for doktorgraden "Livskvalitet og selvaktelse blant kvinner som har levd i mishandlingsforhold"
28.03 Møte med statsråd Laila Dávøy angående krisesentrene rolle i forbindelse med handel med kvinner
05.04 Møte med studentgruppa fra prosjektsemester angående "Opplæringspakke-kjønn og sikkerhet i mottak"
07.04 Møte i Nettverk mot prostitusjon og handel med kvinner
08.04 Møte med professor Liz Kelly fra England om barn som lever i relasjoner med vold
28.04 Møte med Masimanyane og FOKUS om strategi for et styrket samarbeid mellom Sør-Afrika og Norge

13.-14.05 Nettverksmøte i Danmark i forbindelse med prosjektet kjønn, vold og etnisitet
20.05 Åpen høring om evaluering av voldsoffererstatningsloven
27. 08 Bergen – referansegruppa for doktorgraden "Livskvalitet og selvaktelse blant kvinner som har levd i mishandlingsforhold"
03.09 Møte med The Body Shop angående kampanje
10.09 Deltatt på DIXI`s 5 års jubileum
15.09 Besøk av Kvinneorganisasjoner fra Palestina. Informasjon om krisesentrene historie, organisering og politiske arbeid
16.09 Deltagelse i KRUS`s konferanse angående prosjekter for kvinner i Russiske fengsler
17.09 Møte med Nettverk for Kvinner med Funksjonshemming og Krisesentersekretariatet
21.-23.09 Møte i Daphne prosjektet på Island
24.09 Møte i Justisdepartementet i forbindelse med organisering av hjelpen til ofre for menneskehandelen inn i prostitusjon
25.09 Evaluering av registreringsskjemaer for krisesentrene på Kompetansesentre for Voldsofferarbeid
01.10 Nettverksgruppa med Likestillings-senteret, Alternativ til vold og Krisesentersekretariatet
02.10 Besøk til Betzy krisesenter med en delegasjon fra de Baltiske stater
07.10 Arbeidsgruppa i forbindelse med internasjonale dag mot vold mot kvinner
23.10 Debattmøte arrangert av JURK, legalisering av bordeller eller kriminalisering av kunden?
25. – 27.10 Nettverksmøte i Milano i forbindelse med ENATW
28.10 Møte med organisasjonene i forbindelse med internasjonale dag mot vold mot kvinner
04.11 Møte med Justisdepartementet i forbindelse med opprettelse av samtaletilbud til kvinner i fengsler som har vært utsatt for vold og overgrep
29.11 Møte med Amnesty angående internasjonal kampanje mot vold mot kvinner i 2004
01.11.03 Referansegruppemøte i Danmark om Nordiske Kvinner mot Vold i 2004
02.12 Møte med krisesentre og Politidirektoratet om politiets rolle i forbindelse med forberedelse av søknader om opphold til UDI
16.12.03 Drøftingsmøte på Ullevold universitetssykehus i forbindelse med partnervoldprosjektet VAMOS

Boks 9: Møter Krisesentersekretariatet har hatt med forum, referansegrupper, arbeidsgrupper og utvalg i 2003.

Representanter i den internasjonale prosjektgruppa og daglig leder har deltatt på møter og konferanser både i Sør-Afrika, Brussel, Norden og i Norge på vegne av Krisesentersekretariatet.

28.01 Minepælkonferansen om handel med kvinner og kvinner og media
11.02 Seminar om prostitusjon og handel med kvinner arrangert av ProSenteret
14.03 Organisering av regional kompetanse for å styrke volds- og traumefeltet
23.10 Debattmøte arrangert av JURK rundt temaet Legalisering av bordeller eller kriminalisering av kunden?

Boks 10: Konferanser Krisesentersekretariatet har deltatt på i

Høringer og innspill til offentlige rapporter og handlingsplaner

Krisesentersekretariatet er et bindeledd mellom krisesentrene og offentlige myndigheter. En viktig oppgave er å videreformidle krisesentrenes store mangfold av kunnskap og erfaringer. Sekretariatet svarer på høringer og bidrar med innspill til offentlige rapporter til de forskjellige departementene. Sekretariatet har i løpet av 2004 svart på tre høringer, samt kommet med innspill til flere rapporter gjennom erfaringskonferanser og brev. Høringene utarbeides med innspill både fra medlemmer av Kontaktutvalget og medlemsentrene. Alle høringer blir i sin helhet tilsendt medlemmene, enten gjennom nyhetsbrevet eller som vedlegg ved utsendelse av annen informasjon.

Høring - Sammenslåing av Likestillingsombudet og Senter mot etnisk diskriminering

Krisesentersekretariatet sa seg enige i forslaget om at Likestillingsombudet og Senter mot etnisk diskriminering (SMED) etableres til et felles håndhevingsapparat for diskriminering på grunnlag av kjønn og etnisitet, hvor de ulike diskrimineringslovene er harmonisert. Diskrimineringsvernet bør være det samme uavhengig av hvilket diskrimineringsgrunnlag som påberopes.

Et felles apparat vil kunne gi større faglig tyngde på anti-diskrimineringsarbeidet generelt. Samtidig vil et felles organ samle kompetanse omkring ulike diskrimineringsgrunnlag og likestillingsfelt, og derav kunne gi større faglig tyngde.

Krisesentersekretariatet mente at det var positivt at det foreslås at Likestillingsombudet får sanksjonsmyndighet.

Krisesentersekretariatet frarådet på det sterkeste en sammenslåing av Likestillingsombudet, Likestillings-senteret og Senter for etnisk diskriminering til et felles diskrimineringstilsyn. Dette skyldes blant annet at det vil bety en sammenblanding av roller som vi mener er uheldig. Likestillings-senteret har i dag en pådriverrolle som betyr at de kan ta opp mer generelle likestillingsspørsmål, mens et tilsyn skal drive enkelt-saksbehandling.

Anti-diskrimineringsarbeid og arbeid for reell likestilling er to vidt forskjellige arbeidsmål, uansett grunnlag for forskjellsbehandling. Mens anti-diskrimineringsarbeid ofte operasjonaliseres gjennom et fokus på loven og praktisering av denne gjennom enkeltsaker, vil arbeid for reell likestilling ofte ha et fokus på bredere samfunnsmekanismer som virker negativt for en hel kategori mennesker. Anti-diskrimineringsarbeid fokuserer på fjerning av barrierer som hindrer lik samfunnsdeltakelse. Likebehandling er målet. Arbeid for reell likestilling stiller spørsmålsteget ved maktforhold og samfunnsstrukturer.

Likestillingssenteret og Kompetansesenteret mot etnisk diskriminering og rasisme opprettholdes som to selvstendige enheter. SMED må da få endret mandat og funksjon. Begge enhetene skal ha en pådrivende funksjon i sitt arbeid, og må også kunne stå fritt til å kritisere lovgivningen og den håndhevende myndighet. Videre kan det være aktuelt å kritisere håndhevingsapparatet for å prioritere bort den delen av oppgavefeltet som innebærer å sanksjonere brudd på loven, til fordel for oppgaver som å gi råd og veiledning i håp om å oppnå holdningsendring.

Høringsuttalelse i forbindelse med endring i straffeloven for å styrke innsatsen mot tvangsekteskap.

Justisdepartementet antyder følgende utforming av § 222 første ledd annet punktum og nytt tredje punktum "Under særdeles skjerpene omstendigheter kan fengsel inntil 6 år idømmes. Ved avgjørelsen av om slike omstendigheter foreligger, skal det særlig legges vekt på om noen er tvunget til å inngå ekteskap eller om det foreligger omstendigheter som nevnt i § 232 tredje punktum". Krisesentersekretariatet sa seg ikke enige i forslaget.

Tvangsekteskap, barneekteskap og bigami har ikke vært en aktuell problemstilling i Norge før i de aller siste årene. På et generelt grunnlag har samfunnet lite statistikk av omfang av menns vold mot kvinner, og da særlig om tvangsekteskap. Samfunnet vet fremdeles lite om konsekvensene for de som bryter med sin familie, og vi vet lite om hvor mange av de som har funnet tilbake.

Media har også satt et stort fokus på ofre for tvangsekteskap, vold og drap på minoritetskvinner. Det fremstilles ofte i termer av å være et innvandringsproblem, og "bloddrypende" historier preger media. Når departementet bruker som argumentasjon i sin høring at fenomenet tvangsekteskap i Norge er et mer utbredt fenomen enn man tidligere har vært klar over, opplever vi dette for vagt som argumentasjon for forslaget om ubetinget offentlig påtale. Krisesentersekretariatet opplever noen ganger at det kan synes som om at en del av politikken som utformes, bærer preg av å være "mediastyrt", og ikke begrunnet i faktiske forhold.

Krisesentersekretariatet vil først presisere at vi har tro på lovgivningens effektivitet når det gjelder å endre samfunnsforhold. En lov skal virke normgivende for hva samfunnet aksepterer, og tvangsekteskap er vold mot kvinner og skal ikke aksepteres i noe samfunn.

Tvangsekteskap er allerede nedfelt i ekteskapslovens generelle bestemmelser, samt lov om rett til å få ekteskapet kjent ugyldig av den partneren som er blitt tvunget. (lov av 4.juli 1991)

I forbindelse med vold og overgrep klassifiseres som regel disse strafferettslige begrep:

Straffelovens § 192, § 227, § 228, § 229 og § 231.

I et flerkulturelt samfunn kan vi oppleve situasjoner som påkaller et større behov for kommunikasjon, dialog og samhandling. Rettslige løsninger er absolutte, verden deles inn i rett og galt og det gis ikke rom for diskusjon og forsoning.

Hovedregelen i norsk rett er at straffbare handlinger er underlagt offentlig påtale i dag. Allerede her er ansvaret fjernet fra de unge, noe som er et urimelig ansvar å pålegge dem.

Kjernene i begrepet tilsier at når almene hensyn foreligger, og at omstendigheter er av en slik art og tyngde at det offentlige har en sær interesse, skal påtale kreves av forholdet. Denne loven har vært lite brukt i norsk strafferett. Erfaringer fra blant annet Familievoldsprosjektet på Stovner politikammer, der de aktivt har brukt betinget påtale, har endt med at flere er blitt dømt.

Ved tvangsekteskap vet vi at det forekommer både tvang og trusler, og i mange tilfeller vold. Vi mener at påtaleansvarlig må bruke aktivt de eksisterende lover når det blir begått kriminelle handlinger mot unge jenter

Samtidig har vi erfart at mange av de unge ikke ønsker at foreldrene skal bli straffet, de ønsker bare å slippe å gifte seg. Samtidig frykter de at represaliene fra familien eller andre i miljøet vil øke. Dermed blir det vanskeligere å etablere et selvstendig liv eller finne tilnærminger til forsoning med familien. Blir foreldrene straffet vil forholdet mellom ungdommene og familien være ødelagt for alltid. Krisesentersekretariatet har erfart at det er svært vanskelig å leve på flukt med ny identitet. Samtidig er Norge et lite land, og de familiene som setter inn store ressurser på å finne ungdommer som har flyktet, har i noen tilfeller lykkes. Dette har medført at de unge igjen må bytte identitet, skaffe seg nytt nettverk, skole og bolig. Vi har dessverre sett at noen av jentene ikke har klart presset, og fått store psykiske helseproblemer.

Som nevnt tidligere har krisesentrene erfart at mange finner tilbake, selv om det har vært en tidkrevende og langvarig prosess. Samfunnet må ikke gjennom strengere lovgivning stoppe muligheten til forsoning for de som ønsker dette.

-Uttalelser på forslag om å oppheve straffeloven § 222 tredje ledd og § 227 annet ledd.

Departementet ønsker i høringsuttalelsen tilbakemelding på om betinget påtale bør endres til ubetinget offentlig påtale i alle saker som omhandler vold og trusler. Dette med bakgrunn i at samfunnet ser alvorlig på denne type lovbrudd, og at en endring vil få større betydning som et holdningsskapende signal.

I Norge har vi ingen indikasjon på at volden øker, men medlemssentrene tilbakemeldinger forteller klart at truslene og volden blir grovere. Det er en offentlig oppgave å sikre tiltak og lover, samt sosiale strukturer gjennomsyret av empati, som bryr seg og omslutter voldsutsatte når volden først har funnet sted.

De siste årenes økte offentlige fokus på familievold har ført til økt synliggjøring av vold mot kvinner i privatsfæren og at stadig flere våger å stå fram med sin situasjon. Det har også medført økt forståelse for at behovene til voldsutsatte er mangfoldige, sammensatte og komplekse.

Som et ledd i Regjeringens handlingsplan "Vold mot kvinner" er bl.a. lovverk og rammebetingelser når det gjelder overgriper endret, og en rekke øvrige prosesser er igangsatt for å skjerpe det offentliges tjenestetilbud. Her kan bl.a. nevnes skjerping av reglene om besøksforbud, ansettelse av familievolds-koordinatorer ved samtlige av landets 27 politidistrikter, nye instruksjoner for politiet ved familievold samt opplæring og kompetanseutvikling i regi av politihøgskolen. Vi ser et samfunn som i større grad tar menns vold mot kvinner på alvor, selv om ikke alle prosesser er fullt ut integrert i alle etater.

Krisesentersekretariatet mente derfor at det ikke er behov for endringer av betinget påtale.

Brukerstatistikker fra beboere på medlemssentrene viser at mange ikke ønsker å løse volden de har vært utsatt for i rettsapparatet. Krisesentrene har også erfart at det ikke er alle kvinner som ønsker fengselsstraff som reaksjon for mannen. Mange kvinner ønsker, uavhengig av ønske om straff eller ikke, at mannen skal ta ansvar for sine handlinger og erkjenne at det er han som har gjort noe galt.

Det kan derfor virke urimelig i enkelte tilfeller å ta ut tiltale mot fornærmedes ønske. Når allmenne hensyn tilsier det, har påtalemyndighetene i dag plikt til å ta ut tiltale uavhengig av om fornærmede har tatt initiativ til det, og også uavhengig av om den fornærmede ønsker det.

Inngåelse av ekteskap i strid med ekteskapsloven.

Krisesentersekretariatet sier seg enige i departementets forslag om kravet der fylkesmannens kompetanse kan gi dispensasjon fra aldersgrensen i ekteskapsloven §37 1 skal begrenses til å gjelde personer mellom 16 og 18 år. Vi sier oss også enige i at ekteskapet skal være ugyldig etter norsk rett

dersom ekteskapet er inngått i utlandet med en person under 16 år, der en av partneren er norsk statsborger eller hadde bopel i Norge. Dette virker rimelig ut fra at den seksuelle lavalder i Norge er 16 år.

Strafferammen i Straffeloven §155

Krisesentersekretariatet sier seg enige i forslaget fra departementet om å øke strafferammen i straffeloven § 155. Argumentasjonen der en person forsettelig utsetter noen for en alvorlig og livstruende smitte, som for eksempel hiv, er godt begrunnet.

Vi ønsker samtidig å presisere at vi mener det ikke skal være strafferettslig hvis en prostituert påfører en horekunde smitte når han kjøper sex uten beskyttelse. Her mener vi klart at det er den som kjøper seksuelle tjenester som opptrer uaktsom ved å utnytte kvinner for egen seksuell nytelse.

Strafferammen i straffeloven § 390 A

Krisesentersekretariatet sa seg enige i at strafferammen for den som ved skremmende eller plagsom opptreden eller annen hensynsløs atferd krenker en annens fred eller som medvirker hertil økes.

Ut fra Krisesentersekretariatets brukerstatistikker, som beboere har besvart de tre siste årene, er den psykisk volden skremmende lesning. Drapstrusler, skremme eller ydmyke med våpen, trusler om vold eller voldtekt, trusler om å ta sitt eget liv, truer med å anmeld kvinnene til barnevernet osv.

Samtidig har vi erfart at kvinner og deres barn blir utsatt for skremmende adferd og opptreden fra overgriper etter at bruddet er et faktum. Med bakgrunn i de grove psykiske krenkelsene kvinner opplever både under samlivet og etter, foreslår Krisesentersekretariatet at strafferammen økes til 2 år.

Høringsuttalelse til eget straffebud om menneskehandel

Krisesentersekretariatet stiller seg positivt til at et eget straffebud om menneskehandel innføres i straffeloven. Selv om lovverket i dag allerede inneholder flere bestemmelser som kan anvendes på de fleste forhold rundt menneskehandel, er det store fordeler ved et eget straffebud mot denne typen kriminalitet. Vi er enige i at dette vil gjøre lovverket mer oversiktlig, da de lovregler som finnes i dag er spredt rundt i lovverket. Dette kan lett føre til at loven leses feilaktig. Videre har Sverige og Danmark vedtatt egen straffebud mot menneskehandel, og det kan være viktig med en rettsenhet med nabolandene. Norge bør ikke utad fremstå som det landet hvor menneskehandel virker som mindre straffbart eller til og med lovlig. Dette vil kunne føre til en økning av salg av blant annet kvinner og barn til prostitusjon. Det er allerede i dag antydning at mye av det svenske markedet har flyttet til Norge etter at kjøp av seksuelle tjenester ble forbudt i Sverige. En slik utvikling er ikke ønskelig.

Til tross for at de fleste krenkelsene rundt menneskehandel omfattes av eksisterende straffebud bør en viss overlappning av straffebud aksepteres for at det ikke skal oppstå ”hull” i lovverket.

Når det gjelder utformingen av det nye straffebudet stilte Krisesentersekretariatet seg bak forslaget til departementet om at straffebudet skal utformes i tråd med Palermoprotokollens artikkel 3 og 5, men at den norske bestemmelsen skal få et videre virkeområde. I protokollen er bare den grenseoverskridende menneskehandel straffbar. Menneskehandel innenfor landets grenser er like straffverdig som de grenseoverskridende, og det er positivt at departementet ønsker å gå lenger enn det protokollen pålegger Norge for å kunne ratifisere. Videre bør man kunne straffes for menneskehandel uavhengig av om handelen er organisert eller ikke, men at det er ekstra straffverdig å organisere handel med mennesker.

Den spesielle regelen i straffelovens § 12 nr 3 og 4, som gjør at nordmenns og utlendingers overtredelse i utlandet kan straffes i Norge, er en god regel. Det er viktig at den nye bestemmelsen mot menneskehandel blir omfattet av denne paragrafen.

Når det gjelder begrepsbruken bør både begrepene ”utnytte” og ”forlede” stå som selvstendige straffealternativ slik departementet foreslår for å kunne dekke alle mulige bakmannshandlinger ved menneskehandel. Dette blir spesielt avgjørende for bakmennene som ikke direkte utnytter disse kvinnene/barna, men som forleder dem til å reise til andre land, og så henviser dem til andre som står direkte for utnyttelsen. Vi så ingen grunn til at dette skal være mindre straffverdig enn selve utnyttelsen. Palermoprotokollen bruker begrepet ”forledelse med sikte på utnyttning”. For at Norge skal oppfylle kravene til gjennomføringen av protokollen er det nødvendig at ”forlede” blir omfattet av det nye straffebudet.

I protokollens artikkel 3 bokstav b står det at samtykke fra offeret ikke har betydning for gjerningspersonens straffansvar. Departementet argumenterer for at en slik regel ikke er nødvendig i norsk lovgivning fordi et samtykke til utnyttelse ikke vil være et reelt samtykke. Vi mener imidlertid det må gå frem av straffebudet at samtykke er uten betydning for gjerningsmannens straffansvar. Dette er av betydning på grunn av bevismessige årsaker, det vil kunne bli vanskelig å bevise at det ikke er samtykket i forholdet. I tillegg er det umulig å vite hvordan domstolene vil tolke straffebudet hvis det ikke er sagt eksplisitt at samtykke er uten betydning. Det vil lett kunne føre til en tolkning om at det ikke foreligger utnyttelse når samtykke er gitt.

Departementet hadde utarbeidet to alternative lovtekster. Krisesentersekretariatet mente alternativ 1 var det mest hensiktsmessige, da dette forslaget også rammer den som står for selve utnyttelsen.

Protokollen retter seg bare mot bakmennene, men det er positivt at lovforslaget går lenger enn det protokollen krever. Det er en forutsetning for en effektiv regel at lovteksten ikke har smutthull som gjør det mulig å omgå bestemmelsen. Når det gjelder forholdet til hallikparagrafen er Sekretariatet enige i at den bør endres. Forslaget til å oppheve paragrafens bokstav a, og å fjerne ”utnytte” i bokstav b er et fornuftig alternativ som gjør overlappingen mindre.

Erfaringsseminar om tvangsekteskap

6. februar inviterte Barne- og familiedepartementet for andre gang til erfaringsseminar. Formålet med seminarene har vært å tilrettelegge for formidling av informasjon og utveksling av erfaringer, og oppmuntre til økt samarbeid organisasjonene i mellom, samt å få innspill til ideer og nye initiativ.

Krisesentersekretariatet har ikke søkt eller mottatt midler for å arbeide med tvangsekteskap, men blir alltid invitert til disse konferansene for å representere krisesentrene. Krisesentrene har gjennom årene fått mye kunnskap og erfaringer rundt problematikken, og det er viktig at vi er representert i slike fora.

Krisesentrene har som et meget viktig utgangspunkt for sitt arbeid at kvinner skal så langt det er mulig, få hjelp og støtte til gradvis å ta tilbake sin tidligere tilværelse eller det livet hun mener er det beste for henne.

Vi har også erfart gjennom samtaler med jenter/kvinner at problemet tvangsekteskap har mange nivåer, og at vi som hjelpere må lytte og høre, men samtidig vurdere om jenta/kvinnen står i en reell fare for å bli giftet bort mot sin vilje. Under samtalene er det viktig å kartlegge hvem som truer og med hva. Samtidig er det viktig å få frem hvem som er familiens overhode og tar beslutninger

Ved Oslo krisesenter har de erfart at unge kvinner som har brutt kontakten med familien på grunn av tvangsekteskap, har en historie bak seg som viser at de kommer fra familier som har mange problemer. Mangel på arbeid, psykiske problemer, lite integrert i samfunnet og da ikke bare i storsamfunnet – men også i deres eget etniske miljø. Familiene er ofte kjent av det offentlige hjelpeapparat enten i sosial- eller barneverntjenesten eller i psykiatrien.

De arbeider ikke med meglings da de ikke er en nøytral part i konflikten, men vi kan tilrettelegge for meglings. Vi demoniserer ikke foreldrene men prøver å nærme oss familien på ulike måter, og avventer eventuelle anmeldelser. I samarbeid med kvinnen spør de henne hva hun tror selv er lurt å gjøre, om det er noen i familie hun kan, men enda ikke har prøvd å kontakte, hvilke personer det er viktig å få støtte fra osv.

Å bryte med sine foreldre/familie og å leve alene påfører kvinnene en sorg og et savn som for mange er så stort at de knapt kan bære sorgen. Majoriteten av jentene har også liten eller ingen erfaring med å ta

ansvar for seg selv, eller med at det tas hensyn til deres meninger. Å lære dette, og skape en relasjon til familien som ikke går på bekostning av deres individuelle rettigheter, er en omfattende og tidkrevende prosess. Mange ønsker et selvstendig liv, men er ukjent med hva det innebærer, og hva et selvstendig liv vil si. Samtidig bærer de unge jentene preg av det de har vært gjennom som vold og trusler.

Mange av de unge jentene gir klart uttrykk for at de etter hvert savner familien, da spesielt mor og søsken. I mange tilfeller ser vi at etter en tid finner jentene tilbake til familien, noe som gjør at vi forplikter oss til å tro på at forsoning er mulig.

Mens andre ser ikke mulighet for forsoning, og starter prosessen til et nytt liv med ny identitet.

Samarbeid med forskere og studenter

I år 2003 har flere forskere og studenter innhentet informasjon, kunnskap og statistikker fra krisesentrene gjennom Sekretariatet. Sekretariatet har også vært informant til flere større utredninger, og vært invitert til drøftinger rundt planlagte nasjonale prosjekter. Sekretariatet videreformidler også kontakt for studenter og forskere ut til informanter på krisesentrene.

Det er flere grunner til at vi bør opprettholde vår posisjon som den viktigste premissleverandør, både til studenter, forskere og media. For det første kan vi da forhindre feilinformasjon og bli kvitt en del myter rundt problematikken. Ved å prioritere studenter, vil man være sikret at neste generasjon som møter de utsatte har den nødvendige bakgrunnskunnskap.

Flere av rapportene og prosjektene fra studentene har Sekretariatet lagt ut på Internett. Samtidig er en del av studentenes arbeid omtalt under andre temaer i årsmeldingen.

Media

Ut fra statistikken over henvendelser fra 1997 tok 82 journalister kontakt med Sekretariatet dette året. I 2003 tok 342 kontakt. Dette viser klart en markant økning, og media har en viktig funksjon for å rapportere om vold og overgrep, og for å få en offentlig debatt om kvinners manglende likestilling i samfunnet. Et annet hovedmål med synliggjøring er å skape engasjement og forståelse i det norske samfunn for voldsutsatte kvinners situasjon. I dette inngår erkjennelsen av at kvinners likeverdige deltagelse i samfunnet blir svekket på grunn av volden de utsettes for i sine samliv. Vi har vært en pådriver for å få den private volden til i større grad å bli et offentlig ansvar, samt å få en debatt rundt kjønnsroller, begrepsbruk og likestillingsarbeidet i Norge. Gjennom media både på nasjonalt og lokalt plan, er vi også med på å øke et press på politikerne til å iverksette tiltak for å få til endringer og tiltak for de utsatte.

Daglig leder har blitt invitert til å skrive debattinnlegg, samt blitt intervjuet av flere fagtidsskrifter rundt temaet menns vold mot kvinner.

Sett under ett må vi si oss fornøyde med vinklingen av sakene som har blitt presentert. Dette til tross for at media har en lei tendens til å "kreve" en case for å kunne skrive om temaet. Dette oppleves ofte som en form for sosialpornografi, der kvinner må stå fram med sin historie for å kunne legitimere at kvinner fortsatt blir utsatt for menns vold og overgrep i vårt likestilte land. Det er viktig at journalister når fram med de vanskelige historiene, men det er også viktig at media har en helt klar etisk oppfatning av hvordan kvinnene fremstilles.

Synliggjøring og bevisstgjøring av vold mot kvinner er ikke bare et poeng for de som rammes. Synliggjøring er et poeng i seg selv, da synlighet på sikt har en viktig funksjon. Vi ser at det motiverer flere til å bry seg og engasjere seg i arbeidet.

Media har belyst en del enkeltsaker i forbindelse med vold, trusler, drap, tvangsekteskap, voldtekt og prostitusjon og handel med kvinner. Krisesentrenes finansiering har også vært belyst flere ganger både i lokal og riksdekkende media. Størst oppmerksomhet har vi fått gjennom å sette på dagsorden situasjonen for kvinner av utenlandsk opprinnelse, og ofre for menneskehandel som måtte flykte til krisesentrene på grunn av trusler og vold.

Det er en stor oppgave for organisasjonen å få frem et nyansert bilde av kvinner med etnisk minoritetsbakgrunn, da media ofte gir klare indikasjoner på at ikke vestlige menn er mer voldelig mot sin samlivspartner. Dermed skapes assosiasjoner om at menns vold mot kvinner og barn er mer utbredt i en del innvandrerfamilier enn i norske familier. Dette kan være svært uheldig, da det bygger opp under myter om at innenfor en del kulturer er det lavere terskel for å utøve vold.

Ved å "kulturifisere" menns vold mot kvinner, er man også med på å stemple alle minoritetsmiljøer i forhold til kvinners frihet. Dette kan være med på å danne et stereotypet bilde av kvinner med innvandrerbakgrunn som undertrykte, noe som ikke stemmer med dagens virkelighet.

Ut fra Krisesentersekretariatets statistikk over henvendelser fra journalister ser vi en økning for hvert eneste år. Flere og flere journalister, ikke bare fra riksdekkende media, men også fra lokale medier og ukemagasiner tar kontakt for bakgrunnsmateriale, statistikker og informasjon om krisesentrenes arbeid og problematikken menns vold mot kvinner.

Vi ser samtidig en økning av presseoppslag på lokalt nivå, og krisesentrenes arbeid blir i større grad synliggjort gjennom reportasjer og innlegg i sin region.

Sekretariatet har deltatt i flere debattprogrammer i forbindelse med flere temaer relatert til krisesentrene og menns vold mot kvinner. Sekretariatet blir også kontaktet for bakgrunnstoff og informanter til dokumentar-programmer.

Internasjonalt arbeid

I Krisesentersekretariatets mandat er deltagelse og samarbeid i det internasjonale arbeidet mot menns vold mot kvinner svært viktig. I 2000 ble det opprette en internasjonal prosjektgruppe. Målsettingen med gruppa var å aktivisere flere av medlemmene i internasjonalt arbeid og prosjekter. Samtidig lever vi i et flerkulturelt samfunn og det er viktig at ansatte på krisesentrene får kunnskap og impulser fra organisasjoner fra andre deler av verden. Dette er helt avgjørende for at vi skal få en positiv utvikling, samt ha kunnskap om kvinner med innvandrerbakgrunn. Kvinnene som vi i dag hjelper på sentrene er en berikelse for vårt samfunn, med sin kunnskap og styrke. Krisesentersekretariatet har etter hvert tilstrebet seg stor kompetanse på internasjonale kvinnespørsmål

I løpet av året har Sekretariatet deltatt på flere internasjonale prosjekter, konferanser og møter der vi har delt erfaringer og kompetanse hvert enkelt land har opparbeidet seg.

Erfaringene fra ”Brobyggerprosjektet” og Bokollektivet ved Oslo krisesenter, der de følger opp kvinner og deres barn etter at de har flyttet ut fra krisesenteret, har vakt stor interesse i Norden. Erfaringene fra prosjektet har stor overføringsverdi til både offentlige instanser og andre krisesentre.

Vi har deltatt på seminarer både i Europa og i Afrika. Her har hovedfokuset vært på vold og mishandling, og på prostitusjon og sexhandel med kvinner. Det er enighet om at det er av stor betydning at det utvikles et godt samarbeid for å hindre prostitusjon og sexhandel med kvinner. Det er viktig at det internasjonale samfunnet utarbeider et samordnet lovverk på dette feltet. Samtidig har det vært store debatter om hvordan hvert land kan utarbeide et samordnet hjelpetilbud for å hjelpe kvinner ut prostitusjon. Med midler fra Operasjon Dagsverk gjennom FOKUS støtter vi et krisesenter prosjekt i Sør-Afrika

NORDISK nettverk om vold, kjønn og etniske minoriteter.

Det nordiske nettverket er representert av både forskere, representanter fra krisesenterorganisasjonene og andre resurspersoner fra Danmark, Sverige og Norge. Prosjektet ”Vold i nære relasjoner og etniske minoriteter” – har som målsetting å undersøke bakgrunnen for at minoritetskvinner er overrepresentert på krisesentre i Norden. Prosjektet er finansiert gjennom NorFa (Nordisk Forskerutdanningsakademi)

De ønsker å fokusere på hvordan de samfunnsmessige strukturer takler de krav kvinnenes

situasjon krever, samtidig som prosjektet ønsker å belyse hvilke konsekvenser menns vold mot kvinner gir sett i et familie og sosialt perspektiv.

Problemstillingen om kjønn, vold og etnisitet er et relativt utforsket område i Norden. Dette har som kjent ikke forhindret en viss offentlig debatt om emnet. En unyansert debatt har gitt næring til myter og forestillinger om en ”naturlig” voldelig adferd hos enkelte etniske grupper.

Det er derfor et grunnleggende behov for reel kunnskap for å få en mer konstruktiv og nyansert debatt på området.

Når flere kvinner med minoritetsbakgrunn oppsøker krisesentrene, gir det samtidig sentrene nye utfordringer. Særlig med henblikk på språkproblemer, annerledes adferdsmønstre og særlige traumatiske livshistorier.

I løpet av året er det gjennomført to samlinger, en i Danmark og en i Norge. Det er iverksatt en intervjuundersøkelse fra krisesentre i hvert av de tre landene. Den vil bli gjennomført som en kvalitativ undersøkelse ut fra en felles intervjuguide.

Norge er representert i nettverket ved Rachel Paul og Linda Kartawich fra Likestillingssenteret, Anja Bredal fra Institutt for samfunnsforskning og Tone Skjelbostad fra Krisesentersekretariatet.

Ønskes mer informasjon om prosjektet, se: <http://www.celi.dk/norfa/norfadk1.html>

DAPHNE-programmet

Med bakgrunn i rapporten «Drømmen om det gode liv» fikk Likestillingssenteret og Krisesentersekretariatet tildelt midler fra DAPHNE-programmet, som er EUs innsats til bekjempelse av vold mot barn, ungdom og kvinner. Prosjektets tittel er «Service.provision and policy-making for minority women victimised by perpetrators». Målet med prosjektet har vært å se på hvordan vi kan stimulere utenlandske kvinner til å oppsøke politiet eller krisesentrene dersom de utsettes for vold. Likestillingssenteret står som hovedansvarlig for prosjektet, og deltagere øvrige deltagere er: Stigamot krisesenter i Reykjavik, Island, Autonomes Frauenhaus i Lubeck, Tyskland, Landsorganisasjonen i Danmark (LOKK) og Krisesentersekretariatet, Norge.

Samtidig ønsket prosjektet å bidra til at krisesenterorganisasjoner, lokalt politi og utlendingsmyndigheter i Danmark, Tyskland, Island og Norge i samarbeid skulle arbeide fram metoder for hvordan de bedre kan møte kvinnene.

Prosjektet har hatt to samlinger med alle deltagerlandene i løpet av året. Et møte i Norge og et møte på Island. Det har vært gjennomført prosjekter i hvert av de deltagende land.

I Norge har det vært gjennomført et lokalt prosjekt i Vest Agder. Her har flere relevante aktører deltatt som kommer i kontakt med nyankomne til landet. I tillegg til å ha et samordnet og organisert hjelpetilbud til voldsutsatte, har det lokale prosjektet sett klare svakheter ved at kvinner utsatt for vold ikke har hatt relevant kunnskap om muligheter og rettigheter. Med bakgrunn i denne erfaringen er det utarbeidet en informasjonsbrosjyre som det skal søkes midler til for å kunne oversettes til flere språk. Brosjyren skal deles ut når kvinner ankommer tuberkulose stasjoner eller når de registrerer seg hos politiet ved ankomst til landet.

På nasjonalt plan har det vært gjennomført møte med Politidirektoratet og krisesentre. Målet her var å se på om det var nødvendig å lage standardiserte skjemaer for å få frem alle relevante opplysninger om mishandlingen når politiet forbereder rapport for oppholdstillatelse med bakgrunn i Utlendingsforskriftens §37,6. ledd. Kvinnen skal i den forbindelse innkalles til å møte personlig for å gi opplysninger som kan ha betydning for vedtaket, jf utlendingsloven § 44.

Med bakgrunn i at politiet er gitt klare retningslinjer for behandling av saker som gjelder ny oppholdstillatelse for utenlandske kvinner etter samlivsbrudd-utlendingsforskriften §§ 21 tredje ledd, jf 37 sjette ledd var konklusjonen at det ikke var nødvendig å utarbeide retningslinjer for politiet. Et viktig argument for denne beslutningen var også at politiet gjennom Familievoldskoordinatorne hadde fått mer kunnskap og bevissthet om tematikken.

For å gjøre politiet bevisst på viktigheten av å få fram både den psykiske og fysiske volden kvinner har vært utsatt for, skal Krisesentersekretariatet skrive en opplysende artikkel i politiets interne magasin, Politipost, i løpet av 2004.

Rapport fra hele Daphne-prosjektet vil foreligge i løpet av 2004.

Nordnett

Nordnett er et nordisk nettverk bestående av kvinneorganisasjoner og enkeltpersoner fra Danmark, Island, Finland, Sverige og Norge. Nordnett er et forum for kvinner og organisasjoner som deler det syn, at pornografi og prostitusjon i seg selv er forskjellige former av seksualisert vold. Voldsutøverne er slik vi ser det: de som organiserer og selger kvinners kropp, de myndigheter som med lover og reglementer tillater handel med kvinner og sist men ikke minst kjøperne.

Nordnett har gjennom e-post informert hverandre om situasjonen i våre respektive land. Vi har delt

erfaringer, gitt råd og støtte til dem av medlemmene som til enhver tid er i ildlinjen.

Deltagere fra Nordnett har i løpet av året deltatt på flere relevante konferanser i sine respektive land og i Europa. Erfaringene fra disse blir delt med andre i nettverket gjennom rapporter som blir sendt elektronisk.

Nordiske Kvinner mot Vold

På konferansen som ble arrangert på Færøyene i 2000, ble det vedtatt at det skulle være et til to møter av en representant fra hvert av de nordiske landene i forkant av den årlige konferansen Nordiske Kvinner mot Vold. Den Nordiske referansegruppa har gjennomført to møter der programmet for konferansen i Danmark i 2003 ble diskutert. Samtidig har referansegruppa gjennomført to møter der vi har foreslått temaer for Nordiske Kvinner mot Vold som skal arrangeres i Norge i 2004.

Referansegruppa har påpekt at hovedfokuset på konferansen i 2004 bør ha på en framtidsrettet visjon. Et Norden der respekt, likestilling, verdighet og kjærlighet skal være normen. Et samfunn uten menns vold mot kvinner.

Den 10. konferansen "Nordiske Kvinner mot Vold" ble arrangert i Helsingør i Danmark. Det finnes i dag 217 krisesentre rundt om i de nordiske land og flere titalls incestsentre er også drevet av kvinner.

Konferansen bekreftet at menns vold mot kvinner og deres barn har mange ansikter. Det ble diskutert likestilling, kvinnepolitikk og menns vold mot kvinner og barn i et nordisk og europeisk perspektiv. Konferansens mange innlegg kom med konkrete eksempler fra praksis på og hvordan man kan forebygge konsekvensene av volden, samt forebygge ny vold.

Handel med kvinner er et av voldens ansikter og viser seg i pornografi, prostitusjon og trafficking. Nordiske kvinner mot vold bekymrer seg over disse alvorlige voldsformene og tok allerede i år 2001 stilling til at kjøp og salg av kvinner skal kriminaliseres.

Gjennom resolusjoner oppfordret konferansen Island til å rette på sin lovgivning og avkriminalisere prostituerte kvinner.

Konferansen oppfordret også Norge, Finland, Island, Færøyene og Danmark til å sette ansvaret for prostitusjon hvor det hører hjemme - hos kjøperne.

Nordiske Kvinner mot Vold oppfordrer alle nordiske lands regjeringer til en grundig og effektiv gjennomgang av all lovgivning på området med det klare formål å få stoppet menns vold mot kvinner og deres barn i alle dens former.

Krisesentersekretariatet deltok med to workshoper der temaet -Kvinner med minoritetsbakgrunn, gift med etnisk norske menn, som måtte søke tilflukt på krisesentrene og fra krisesenter til lokalmiljø. Av alle workshopene under konferansen, hadde disse to flest deltagere.

ENATW

European network against trafficking in women for sexual exploitation, er et nettverk av kvinneorganisasjoner som anser alle former for handel med kvinner, inkludert både prostitusjon og trafficking som seksualisert vold. Prosjektet er støttet av EU, og hovedansvaret for prosjektet har Associazione IRENE, fra Italia. I ENATW prosjektstyringsgruppe deltar kvinneorganisasjoner fra Italia, Frankrike, Hellas, Spania, Belgia, Island, Danmark, Sverige og Norge.

Første møtet ble arrangert på Krisesenter - sekretariatets kontor i mars i år. Her ble organisering og mandat bestemt etter en stor debatt.

Europa ble delt inn i tre regioner, og Island, ved Gudrun Jonsdottir, har ansvaret for å koordinere region Nord.

Et av målene i løpet av året har vært å få flere land, samt organisasjoner innen hvert land til å tilslutte seg nettverket. Kravet er at de må tilslutte seg ENATW's mandat som klart sier at prostitusjon og menneskehandel er vold mot kvinner. Prostitusjon og handel med kvinner betinger et samfunn med manglende likestilling. ENATW ser på handel med kvinner, som utnyttes av menn til økonomiske og seksuelle formål, som alvorlig brudd på menneskerettighetene. I tillegg til å forebygge rekruttering, utvikle bedre rettsvern samt hjelpe ofre for prostitusjon og menneskehandel, er alle enige i at en strategi for å stoppe etterspørselen er kriminalisering av kjøpere av seksuelle tjenester.

Det er nå 12 nasjoner som er tilsluttet ENATW, vårt internasjonale nettverk.

Målet om at reglene må være like for alle i et samfunn, også rettigheter til egen kropp må være en selvfølge. Vi lever fremdeles i et samfunn, hvor menn har makt over kvinner. For å få like rettigheter må vi fortsatt kjempe.

Nettverket er også overbeviste om at bare med samlede krefter tvers over landegrensener kan vi motvirke den skremmende utviklingen at handel med kvinner blomstrer i våre hjemland.

Det er gjort en del undersøkelser i noen Europeiske land over sexkjøperne. Majoriteten er menn som lever i samliv med kvinner i 40 – 45 års alderen, alminnelige familiemenn. Det er en myte at det er de mennene som ikke får tilgang på sex. Målet må være at ingen skal bli kjøpt og brukt, verken kvinner eller menn.

Målsettingen er størst mulig påvirkning i egne hjemland og på Europeisk og internasjonalt plan. ENATW har samlet inn det beste fra hvert land, og vi har drøftet metoder og strategier på hvordan forebygge prostitusjon og handel med kvinner og barn. Samtidig er det viktig å lære av hverandres erfaringer i arbeidet for å hjelpe prostituerte og ofre for menneskehandelen til et liv ut av prostitusjon.

ENATW har åpnet hjemmesiden: <http://www.aretusa.net/> og vi kommer til å utgi et nyhetsbrev i tilknytning til nettverket. Alle land som deltar, skal legge inn på hjemmesiden hva som gjøres i forhold til sexhandelen med kvinner, slik at andre land hele tiden er oppdatert. Det koster ingenting å bli medlem i nettverket og vi er sikker på at hvert og et krisesenter blir styrket av å tilhøre flest mulig forum hvor kvinner samordner seg til å nå sitt mål.

Prosjektet har gjennomført en konferanse med etterfølgende møte med representantene i nettverket på Island i juni og tilsvarende i Milano i oktober. På seminarene har flere sentrale "eksperter" fra Europa, samt nettverket holdt innlegg. Dette for å heve det generelle kunnskapsnivået til både nettverket samt andre deltagere som var invitert.

På nettverksmøtene har hver deltagende nasjon lagt fram sitt arbeid og erfaringer, samt informert om politiske prosesser, lovverk og tiltak i forhold til prostitusjon og handel med kvinner. Noen organisasjoner driver med forebyggende informasjons arbeid og holdningsskapende arbeid, mens andre jobber direkte med de utsatte.

I desember ble det gjennomført et seminar i Brussel, der erfaringene fra prosjektet ble presentert.

Masimanyane Women Support Centre

Masimanyane Women Support jobber med et mangfold av aktiviteter. Hovedmålet for organisasjonen er å forbedre mishandlede og voldtatte jenter og kvinners livskvalitet gjennom støtte og rådgivning til ofre, utadrettet informasjon, skoloring, forskning og lobbyvirksomhet. De ønsker samtidig å skape en økt bevissthet, samt være pådrivere for å få til tiltak og juridiske rettigheter om problematikken. Dette for å eliminere seksualisert vold mot jenter og kvinner og beskytte deres rettigheter. Totalt bor det ca 2.millioner mennesker i dette området, derav 60% kvinner/jenter.

Lesley Ann Foster fra undervisning på en skole

Organisasjonen jobber også internasjonalt, og er blant annet representert i en global kampanje bestående av organisasjoner fra Asia, Europa, Australia og Afrika, der hovedmålet er å styrke menneskerettighetene til kvinner, spesielt i sør. I løpet av året har de arbeidet politisk for å få Sør Afrikas regjering til å ratifisert tilleggsprotokollen til CEDAW.

Siden Masimanyane ble etablert i 1996 har de i dag 8 distriktskontoer og totalt 46 ansatte, samt mange frivillige. Det er stort press på sentrene, og rund 200 kvinner og barn kommer daglig for hjelp og støtte. Prosjektet tilbyr bl.a personlig og juridisk rådgivning til voldtektsofre og jenter og kvinner som er utsatt for fysisk- og/eller psykisk mishandling. Hvis offeret ønsker det, vil prosjektet i tillegg prøve å sikre at saken blir juridisk behandlet. Organisasjonen brukes også i stadig større grad av myndighetene som ekspertise på temaet menns vold mot kvinner.

De har nå startet selvhjelpsgrupper for voldelige menn, også ute i distriktet. I tillegg planlegger de prosjekt blant innsatte i fengsler. Alternativ til Vold fra Norge har i løpet av året holdt innlegg på en konferanse i Sør-Afrika, samt gjennomført treningsprogrammer for de ansatte i dette tiltaket.

Sør-Afrika er i dag det landet i verden som i fredstid har den høyeste registrerte frekvensen av menns vold mot kvinner. Hver dag rapporteres det om 100 tilfeller av seksuelle overgrep mot barn, der jenter utgjør 97 prosent.

Det er anslått at hver 3 kvinne/jente vil bli voldtatt i løpet av livet. Hver 6 kvinne blir utsatt for mishandling og en kvinne blir drept hver uke. Sør-Afrika har i tillegg verdens høyeste tall for voldtekter som ender i drap. Overgrepene fører ofte til HIV/AIDS. Hver fjerde jente mellom 15 og 24 år er rammet. For å snu dette bildet er ungdommen en særlig viktig målgruppe for bevisstgjøring.

Behovet for et støtteapparat for voldsrammede kvinner og jenter er prekært. Arbeidsledighet er et stort problem og avmakten mange menn føler, fører igjen til økt vold mot kvinner.

Samtidig er Sør-Afrika et ekstremt patriarkalsk samfunn. Dette skyldes en blanding av kultur, religion og tradisjon. Apartheid-styret brøt ned familiene ved å sende svarte menn vekk på arbeid i gruvene. Svarte kvinner var nærmest usynlige. Samtidig ble svarte kvinner betraktet som seksuelle vesen, alltid klare for sex. En svart kvinne under apartheid *kunne* ikke voldtas. Voldtekter mot svarte kvinner 'fantas ikke'. Mye av dette sitter fortsatt igjen i kulturen. Jenter er mindre verdt. Og jenter har mange oppgaver i familien. De må bidra i husholdningen, hente vann, gå til markedet og utføre andre oppgaver. Det gjør dem ekstra utsatte.

Organisasjonen beskriver samfunnsutviklingen som en form for ny-fundamentalisme, og en vending mot gamle tradisjoner og overtro. Tvangsekteskap med påfølgende voldtekter er et utslag av dette. Som tidligere nevnt har dessverre mange menn forestillingen om at HIV lar seg kurere ved å ha samleie med en jomfru. Undersøkelser blant unge menn avslører skremmende holdninger om seksualitet og voldtekt, og massiv holdningsendring er nødvendig for å kunne bedre situasjonen.

Masimanyane har stort sett jobbet i urbane områder (East London og omegn), men har nå knyttet til seg to satellittorganisasjoner i townships. Dette har vært en del av et såkalt community outreach-program. De planlegger å utvide sitt geografiske virkefelt videre i tiden fremover. Det vil da være behov for flere ansatte, samt at opplæring av frivillige og lærere som kan holde foredrag og følge opp støttegruppene på skolene.

Masimanyane har hele tiden lagt vekt på at staben skal bestå av både profesjonelle og ikke profesjonelle. Dette har vært viktig fordi svarte kvinner som ikke har hatt den samme muligheten til utdanning blir gitt muligheten til arbeid, og fordi det har en viktig signaleffekt overfor den gruppen de jobber i forhold til. Dette krever samtidig økte ressurser til opplæring og skoling, men slik Krisesentersekretariatet ser det vil det være viktig at Masimanyane opprettholder denne tanken. Ikke minst for å nå ut med sitt budskap til alle deler av befolkningen.

I løpet av 2003 har de jobbet konkret med følgende tiltak: Undervist på skoler og oppfølging av rundt 20 støttegrupper, gjennomført skoleringskurs for lærere, andre kvinneorganisasjoner og enkeltpersoner /fagpersoner/hjelpeapparat. -De har etablert og lært opp unge jenter i ledelse og deltagelse ut fra et feministisk ståsted. -Laget og videreformidlet informasjonsmaterieill. -Arbeidet med opplysning gjennom radio-programmer. -Drevet lobbying og informasjonskampanjer og deltatt i nasjonale og

Daglig leder på prosjektbesøk hos Masimanyane

Daglig leder av Sekretariatet var invitert av Masimanyane til å delta på konferansen "African regional consultation on the ratification and use of Optimal Protocol to the UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW) i Cape Town 19. – 21. november. Masimanyane deltar i en global kampanje bestående av kvinneorganisasjoner fra Asia, Afrika, Europa og Australia, der hovedmålet er å utvikle strategier og politikk som skal styrke menneskerettighetene til kvinner, da spesielt i sør.

Målet med konferansen var å informere organisasjonene om CEDAW konvensjonens, samt utarbeide strategier i arbeidet for å få landene til å ratifisere tilleggsprotokollen til CEDAW.

Kvinnekonvensjonen spiller en viktig rolle i å trekke kvinners beskyttelse mot ulike former for vold og overgrep inn i diskrimineringsvernet. Det er viktig at den blir brukt aktivt overfor myndighetene slik at de blir forpliktet til utformer lovverk og tiltak slik at konvensjonens intensjon blir oppfylt. Slik situasjonen er i dag er det stor forskjell mellom retorikk og konkret handling.

Flere av organisasjonene hadde utarbeidet skygge-rapporter fra sitt land. Dette ble lagt fram for Kvinnekomiteen i FN når landet rapporterte.

Hvert år har Masimanyane arrangementer i forbindelse med den internasjonale dag mot vold mot kvinner og 16 dagers aksjonen. I år hadde organisasjonen invitert flere kvinneorganisasjoner som de samarbeider med i verden til å holde innlegg og workshops på en konferanse rundt menns vold mot kvinner. 220 kvinner og menn fra organisasjoner, politi, politikere og gjester deltok. Rachel Paul fra Likestillingssenteret og daglig leder av Krisesentersekretariatet ledet en workshop om innvandrer- og asylsøkende kvinner. Her fortalte vi om erfaringer og rettigheter fra Norge. I debatten kom det fram problemstillinger fra Sør-Afrika.

Et av de største problemene var menn som hadde levd i eksil, giftet seg og fått barn med kvinner i eksil landet. Mennene hadde etter frigjøringen forlatt sin første kone, returnert til hjemlandet og giftet seg på nytt. Kvinnene kom nå til Sør-Afrika for å finne fedrene til sine barn, og mange av kvinnene søkte nå asyl i landet med bakgrunn i at barnas fedre bodde her.

I løpet av 2003 er det blitt arrangert to studietur til Norge for fire kvinner fra Masimanyane. Målsetningen var å se på hvordan man organiserer arbeidet i forhold til menns vold mot kvinner, både på et nasjonalt og lokalt nivå. Kvinnene har også bodd på et krisesenter for å se på drift og organisering av hjelpetilbudet til de utsatte. Under oppholdet i Norge har de også deltatt på møter med andre kvinneorganisasjoner som Krisesenter - sekretariatet samarbeider med. Dette for å vise viktigheten i å samarbeid med flere aktører for å få

bredere innsikt i problemstillingen. Spesielt var kvinnene interessert i arbeidet som Nettverk for kvinner med funksjonshemming og Krisesentersekretariatet har gjennomført de tre siste årene i forbindelse med vold mot kvinner med funksjonshemming.

Under Krisesenterbevegelsens Landskonferanse på Gjøvik, holdt Lesley Ann Foster innlegg om kjønn og rasisme. Ut fra erfaring har organisasjonen Masimanyane betydelig kunnskap å dele med oss.

Sett under ett sa alle involverte at besøket hadde gitt innblikk, kunnskap og ikke minst knyttet sterkere solidariske bånd mellom de to kvinneorganisasjonene, som begge har samme ideologi - å bekjempe menns vold mot kvinner.

Krisesentersekretariatet vil takk til Ragnhild Forså fra Mosjøen krisesenter, Heidi Olden Eng og Ane Aadland fra Gjøvik krisesenter, Tone Skjebostad fra Oslo krisesenter og Tove Hægg Versland fra Vest-Agder krisesenter for arbeidet som er utført i forbindelse med prosjekter, konferanser og møter.

Oppsummering

Årsmelding bekrefter at organisasjonen har hatt en meget stor aktivitet i 2003. Antall henvendelser til kontoret øker stadig, og Krisesentersekretariatet er en organisasjon mange både har kjennskap til og kunnskap om. Aktivitetsnivået har også i år, som i fjor, ligget noe i overkant av Sekretariatets evne til oppfølging. Dette skyldes stor pågang og det faktum at det kun er en ansatt.

Samtidig har flere personer fra medlemssentrene påtatt seg arbeidsansvar ved å delta i prosjekter og internasjonalt arbeid. Vi mener det er helt avgjørende at medlemssentrene i distriktene deltar da de besitter ulik kompetanse, kontakter og tilnærming. Samtidig er dette med på å tilføre de lokale krisesentrene, og lokalmiljøet, både kunnskap og bredde i forhold til utfordringene i arbeidet med tematikken.

Sekretariatet har i løpet av året utarbeidet rapporter og statistikker, samt mye informasjon om menns vold mot kvinner og krisesentrenes arbeid på organisasjonens hjemmeside på Internett. Arbeidet med å oppdatere en god hjemmeside på Internett må fortsatt prioriteres.

Arbeidsoppgavene er varierte, og den komplekse problematikken rundt seksualisert vold gjør at det er viktig å både belyse og følge opp med mer nyansert viten enn den mediene besitter. Her er det viktig med et tett samarbeid mellom Sekretariat og medlemssentrene, og et samarbeid med andre relevante organisasjoner, faginstusjoner og departementer.

Krisesentersekretariatet blir ofte invitert til å delta i på konferanser med innlegg, eller delta i referanse- og arbeidsgrupper. Dette er et meget viktig arbeid for å synliggjøre krisesentrenes arbeid og erfaringer.

Gjennom 25 år har krisesentrene hatt muligheten til å følge utviklingen rundt samfunnets forståelse og hjelpeapparatets rolle når det gjelder vold mot kvinner. Et historisk tilbakeblikk forteller oss at flere ting har skjedd, og at det på mange måter er større åpenhet rundt problematikken nå enn før. Tiltakene i Regjeringens handlingsplan – «Vold mot kvinner», som ble iverksatt i 2000, har vært en medvirkende årsak til at problematikken har fått stor oppmerksomhet i samfunnet.

Norges første offentlige utredning, "Retten til et liv uten vold" -om menns vold mot kvinner, ble overlevert justisminister Odd Einar Dørum av Kvinnevoldsutvalget 4. desember i fjor. Bakgrunnen for nedsettelsen av utvalget var blant annet erkjennelsen av behovet for å utvikle et helhetlig perspektiv, der kompetanse, virkemidler og organisering tar sikte på forbedringer og økt handling for å beskytte kvinner mot vold og prinsippet om kjønnslikestilling.

Utvalgets utredning omfatter en bred gjennomgang av arbeidet for å forebygge og bekjempe menns vold mot kvinner i nære relasjoner på en rekke samfunnsområder.

Krisesentersekretariatet forventer at Barne- og familiedepartementet tar til etterretning Kvinnevoldsutvalgets forslag som sier: "Utvalget ser det som ønskelig med økt kvalitet og forutsigbarhet, både i forhold til krisesentrenes tjenesteinnhold, bygningsmessige standard, samt administrative forhold. Dette forutsetter en betydelig og forpliktende opprustning av samfunnets innsats rettet mot krisesentrene, en innsats som det etter utvalgets mening haster med å få gjennomført".

Krisesentersekretariatet legger vekt på internasjonal solidaritet og nettverksarbeid for å støtte medsøstre i andre land i kampen mot vold mot kvinner. I tillegg ser vi at utveksling av kunnskap og erfaring over landegrensene styrker vårt arbeid nasjonalt.

Vedtatt på årsmøte i Haugesund 26.03.04

Tove Smaadahl

Tove Smaadahl
Daglig leder

Heidi Olden Eng (sign.)
KU rep. Region Sør/Øst

Trude Langås (sign.)
KU rep. Region Nord

Gunn Andersen (sign.)
KU rep. Krisetelefonene

Tove Hægg Versland (sign.)
KU-rep. Region Sør/Øst

May Lise Skogoy (sign.)
KU-rep. Region Vest

Vedlegg

Statistikk med kommentarer for 2003

Om innhenting av opplysninger til statistikken

Som et prøveprosjekt utarbeidet Barne- og familiedepartementet (BFD), Norsk Kriesenterforbund, Kompetansesenter for voldsofferarbeid og Kriesentersekretariatet felles registreringsskjemaer for telefonhenvendelser, dagbrukere og beboere for 2003. Skjemaene er i ettertid revidert, og de nye skjemaene vil bli brukt fra 2004. Målet er å synliggjøre voldens omfang og konsekvenser, samt kriesentrenes virksomhet.

Nasjonalt kunnskapssenter for vold og traumatisk stress (NKVTS) har på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet fått i oppgave å samle inn og utarbeide statistikk over antall beboere, overnattingsdøgn, dagbrukere mv. for de enkelte kriesentre, samt en landsdekkende statistikk til bruk for departementet. Med bakgrunn i at kriesentrene ble anmodet om å bruke de nye felles registreringsskjemaene, har NKVTS også innhentet hvert enkelt skjema og utarbeidet felles brukerstatistikker fra de kriesentrene som har tatt disse i bruk i 2003.

Av landets 54 kriesentre/telefoner er 33 medlemmer av Kriesentersekretariatet. Sekretariatet har innhentet antall kvinner, barn, dagbrukere overnattingsdøgn og telefonhenvendelser fra alle medlemmene. Samtidig har Sekretariatet innhentet statistikk fra det nye felles beboerskjemaet fra 18 av medlemssentrene. Oslo kriesenter, som landets største kriesenter med 355 kvinner og 267 barn som beboere, er ikke registrert i statistikken som her presenteres. Med bakgrunn i variablene av tall innhentet fra respondentene vil statistikker fra NKVTS og Kriesentersekretariatet sannsynligvis medføre ulikheter i statistikken. Samtidig vil vi presisere at alle parametrene om overgriper er besvart av kvinnene som bodde på kriesentrene.

Kvinnene har i samarbeid med en ansatt på kriesenteret fylt ut skjemaet. Kvinnene må godkjenne at registreringen gjøres, og enkelte har reservert seg fra å svare på hele eller deler av skjemaet. Med bakgrunn i dette, kan svarene ikke sies å være representative for alle kvinner på kriesentrene, men kun gir en indikasjon på hvilke problemtyper som presenteres

På medlemssentrene bodde det totalt 1562 kvinner og 1164 barn, som til sammen bodde 54 686 overnattingsdøgn. Sammenlignet med tall på overnattingsdøgn i 2002 er dette en økning på litt over 9 %. Tilbakemelding fra kriesentrene viser at dette har sin årsak i at mange av kvinnene med barn hadde problemer med å finne en passende bolig innen rimelig tid. Med bakgrunn i økningen av kvinner med minoritetsbakgrunn har ofte kvinnene og barna mer kompliserte og sammensatte problemer. Fremdrift i alle saker går mye langsommere, fordi det også må skaffes tolk til all kommunikasjon. Kriesentrene har erfart at kvinnene som regel får betydelig lenger botid, opptil 2-3 ganger så lang som etnisk norske.

2178 kvinner og 146 barn og unge kom til kriesenteret på 3 648 dagsbesøk for å få råd, samtaler og veiledning. 28 646 telefonhenvendelser er registrert fra kvinner, menn, barn og offentlige instanser. 884 kvinner og 643 barn er med i statistikk materialet som presenteres under.

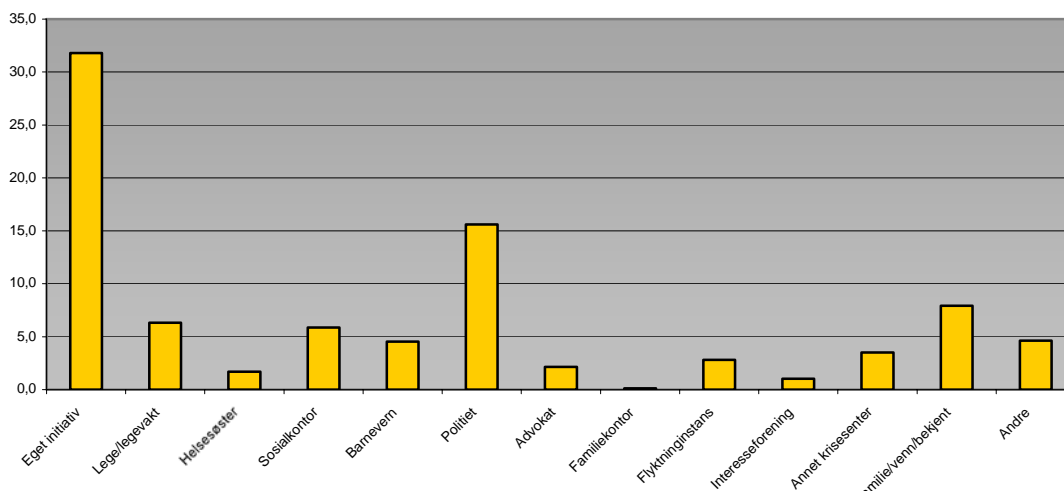
Usynliggjøring av mishandling

Forekomsten av mishandling er en viktig indikator på kvinners velferd og på likestilling og ivaretagelse av menneskerettigheter i et samfunn. I mange år var det imidlertid bare kriesentrene som førte statistikk over mishandling og vold i Norge. Når vi vet at bare få kvinner som mishandles er i kontakt med et kriesenter, sier det mye om hvilken prioritet denne problematikken har hatt i Norge. Etter hvert har enkelte hjelpeinstanser begynt å registrere de tilfellene som forekom hos dem, men dette er fremdeles prosjekt og personavhengig. Innenfor helsevesenet registreres og synliggjøres fortsatt ikke mishandling av kvinner og barn og Statistisk Sentralbyrå innhenter ikke tilgjengelig tallmateriale om mishandling fra de aktuelle instansene. Ettersom dette altså knapt registreres, og det ikke er gjennomført nasjonal forekomstundersøkelse, finnes bare grove anslag på hvor stort omfang menns vold mot kvinner og barn har i Norge.

Kvinnene ble henvist til kriesenteret fra

Etter mange års kriesenterdrift i Norge har både den allmenne befolkning, politiet og det offentlige hjelpeapparatet bedre kunnskap om hva kriesentrene tilbyr av støtte og hjelp. Ansatte på kriesentrene forteller at det oftest er politiet, og i mindre grad det offentlige hjelpeapparatet som henviser mishandlede kvinner og barn til kriesentrene. I de fleste tilfeller har brukerne tatt kontakt på eget initiativ. Dette bekrefter statistikken for året.

Brukeren ble henvist til krisesenteret fra

Årsaken til henvendelsen

På spørsmålene om årsaken til kontakt med krisesenteret har kvinnene krysset av for flere av svaralternativene. 45,7 % av kvinnene har opplevd fysisk mishandling i form av slag, spark, risting eller kutting med kniv. 60,75 % av kvinner forteller om psykisk vold gjennom isolering, ved latterliggjøring, taushet, avvísning, skremme eller ydmyke med våpen. Kvinner forteller også om kontroll over økonomiske ressurser. Spesielt der kvinner er uten eller har begrensede inntekter, dermed kan mannen i stor grad utøve kontroll over kvinnenes liv.

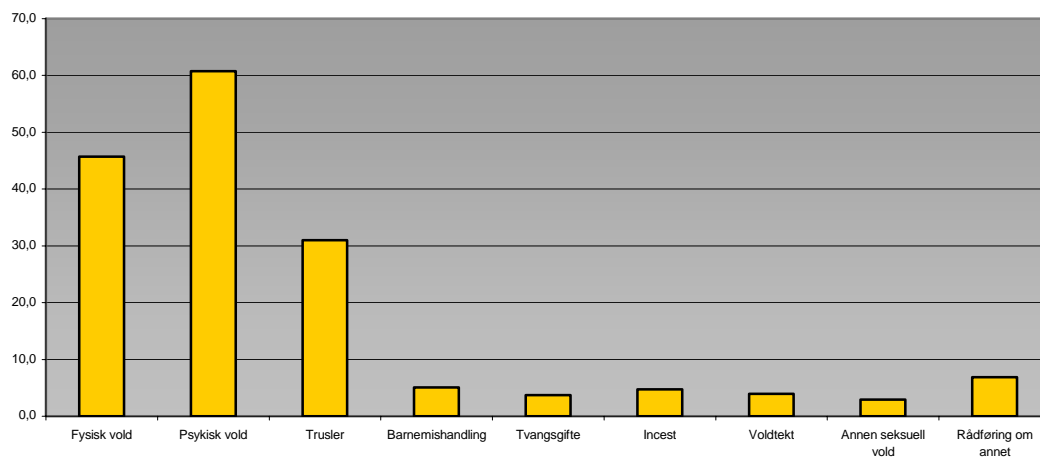
31 % har vært utsatt for trusler, og trusselbildet kvinnene opplevde var sammensatt av ulike elementer, både følelsesmessig og materielt.

Trusler om vold, voldtekt, drapstrusler, eller trusler om å ta sitt eget liv, eller å melde kvinnen til barnevernet hvis hun går er de mest vanlige truslene som overgriper fremsetter.

3 % har svart at de er påtvunget seksuelle handlinger mot deres eget ønske. 4,75 % har svart at de har vært utsatt for incest og 4 % svarer at de har vært utsatt for voldtekt. De aller fleste voldtektstilfellene forekom i ekteskapet eller kjærlighetsforholdet som en del av mishandlingsmønsteret, men også av bekjente av ofrene.

Tall fra medlemssentrene viser ingen økning i antall unge jenter som tar kontakt med bakgrunn i tvangsekteskap. I 2002 bodde 47 unge jenter som stod i fare for å bli, -eller var tvangsgiftet. I 2003 er det registrert 45 unge kvinner.

Årsaken til henvendelsen

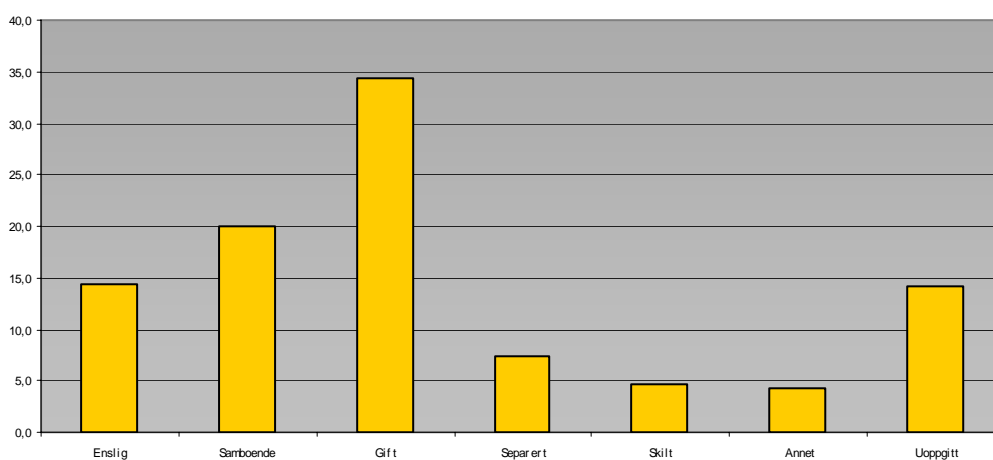

Kvinner og ungdoms alder, sivile status og landbakgrunn

Av de 884 kvinner og ungdom som har svart på statistikken var 5 % under 18 år, 28 % var 18 – 29 år, 27 % var 30 – 39 %, 18% var 40 – 49 år, 6 % var 50 – 59 år, 2 % var 60 år eller eldre og 14 % av kvinnenes alder er uoppgett.

Hovedtyngden av kvinnene som bodde på krisesentrene var enten gift (34,5 %) eller samboende (20 %). Samtidig viser statistikken at noen har vært i kontakt med krisesentret tidligere, enten som beboer, dagbruker eller pr. telefon. Dette bekrefter det mange opplever, at volden nødvendigvis ikke opphører selv om kvinnen bryter ut. Mange voldsutøvere innleder et intenst volds- og forfølgelsesregime selv om forholdet er avsluttet. Statistikken viser at 5 % av kvinnene var skilt og 7,5 % var separert. Når 14,5 % var enslige, inneholder denne kategorien bl. annet unge jenter som flykter fra trusselen om tvangsekteskap, ofre for sexslavehandel, og kvinner som tar kontakt med bakgrunn i voldtekt. I forbindelse med unge jenter med minoritetsbakgrunn oppgir flere at også familie/svigerfamilie har utøvd vold og trusler.

Sivilstatus på beboere

Ved mange krisesentre ser vi at kvinner med utenlandsk bakgrunn utgjør en gradvis større andel av brukergrunnet, og denne øker. Ikke bare i de områder der bosetningen av minoriteter er stor, men generelt på alle krisesentrene. En undersøkelse som ble gjennomført av Wenche Jonassen og Kari Stefansen på oppdrag fra BFD i 2001, viste at 32 % av brukerne på krisesentrene hadde utenlandsk bakgrunn. I 2003 viser statistikken 36,5 %. Samtidig viser statistikken at flere av dem er gift med etnisk norske menn. En rapporten fra Statistisk Sentralbyrå 16. januar i 2004 bekrefter en utvikling krisesentrene har opplevd. Den viser at hvert år er det flere norske enn innvandrere som finner sin ektefelle i utlandet.

Kvinner med etnisk minoritetsbakgrunn kommer til krisesentrene med andre, ofte mer komplekse problemstillinger enn norske kvinner. En viktig årsak til dette er at kvinnene ofte ikke kan det norske språket, og mange har heller ikke fått lov av mannen til å delta i norskundervisning. De vet derfor lite om sine rettigheter. Når kvinnene kommer til krisesentret er de ofte meget interessert i å begynne på norskopplæring. Dette kan som oftest la seg ordne i de kommuner hvor det er tilrettelagt for norskundervisning. I de tilfeller hvor kvinnene mangler barnehageplass for sine barn, har de ingen muligheter for å delta. Det ville derfor gjort integreringen atskillig lettere hvis det var tilrettelagte barnehageplasser i tilknytningen til norskundervisningen. Ikke bare manglende språkopplæring, men også et begrenset nettverk medfører at de har færre personer i omgivelsene som kan gi hjelp og støtte i en krisesituasjon. Samtidig er det et faktum at mange har dårligere økonomi enn norske kvinner, og dermed færre muligheter til å klare seg på egen hånd.

Som nevnt innledningsvis er ikke brukerstatistikken for Oslo krisesentre med i dette tall materialet. En av årsaksforklaringen til at vi har valgt å ikke implementere denne statistikken er at senteret står i en særstilling, da over 70 % av beboerne har annen etnisk opprinnelse. Prosentvis hadde da statistikken for året vist at 46 % av brukerne hadde annen etnisk bakgrunn, noe som ikke er representativt for krisesentrene generelt.

Statistikken viser at 45 % av beboerne hadde Norge som opprinnelsesland, og 2,5 % var fra andre nordiske land. 3 % var fra Vest-Europa/USA//Canada/Oceania, 11 % fra Øst-Europa, 22,5 % fra Afrika/Asia/Sør-Amerika. 16 % av respondentene har ikke oppgitt opprinnelsesland.

Tolker

Med bakgrunn i økningen av minoritetsbakgrunn gir krisesentrene tilbakemelding om et forholdsvis stort behov for tolker. 10,5 % av kvinnene brukte tolk, og 5,5 % av kvinnene hadde behov for tolk, men brukte ikke tolk. Dette begrunnes i at tolketjenester er dyre og på mindre steder er det vanskelig å skaffe profesjonelle tolker.

Dessverre trenger ikke alle problemer å være løst ved å bruke tolker fra offentlig/autorisert tolketjeneste. I små bygde- og bysamfunn kjenner ofte tolken den det tolkes for eller hennes ektefelle. Enkelte språkgrupper er også så små, eller har så nære bånd, at det er umulig å finne en tolk som ikke kjenner minst en av partene. Dette kan oppleves som usikkert og truende for vedkommende som benytter tolketjenesten.

I tilfeller der en trenger tolk utenom kontortid, der det er umulig å finne tolk som ikke er kjent av partene, eller der det kan oppstå fare for tolkens liv og helse, er det mulig å benytte telefontolk. Telefontolkning er en ordning som er lite kjent, men kan i mange tilfeller fungere vel så bra som den ordinære tolketjenesten.

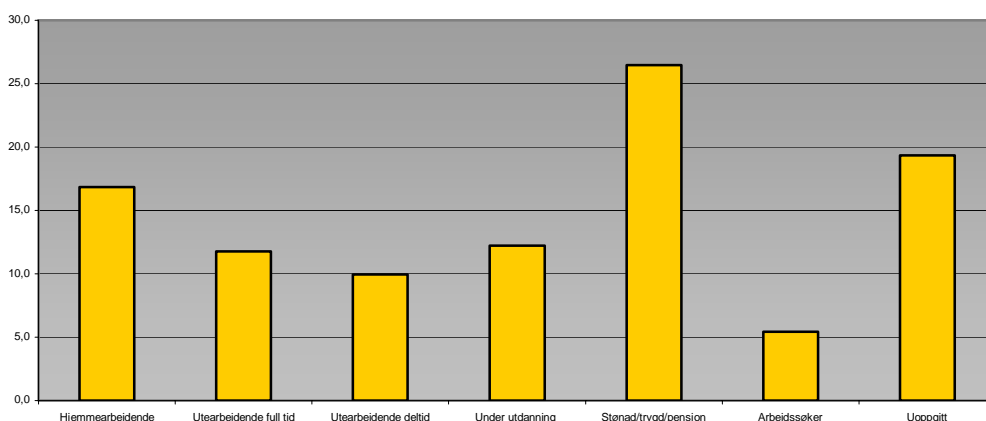
Når det gjelder dekning av krisesentrenes tolkeutgifter vet vi at dette praktiseres forskjellig fra kommune til kommune. I noen kommuner dekker sosialkontoret, flyktningkontoret eller andre kommunale etater (f eks rådmannen) de tolkeutgiftene som det lokale krisesenteret har. Mens andre krisesentre må dekke utgiftene til tolk over krisesenterets driftsbudsjett. Med bakgrunn i stramme budsjetter gir enkelte krisesentre tilbakemelding om at behovet for tolk har vært større i 2003 enn det de har kunnet tilby.

Kvinnenes forhold til arbeidslivet

Samfunnets organisering av familien er ikke bare en dårlig institusjon for kvinner på grunn av utsatthet for vold, men gjør også kvinner økonomisk avhengig av menn. Spesielt der kvinner er uten eller har begrensede inntekter. For voldsutsatte kvinner og hennes barn er både livssituasjon og tilgang på økonomiske midler en viktig forutsetning for å komme seg ut av et forhold preget av vold.

Brukerstatistikken viser at bare 11,5 % av kvinnene som bodde på krisesentrene arbeidet full tid. 16,5 % av kvinnene var hjemmearbeidende, 10 % jobbet deltid, 26 % hadde stønad/trygd/pensjon, 5 % var arbeidssøker og 12 % var under utdanning. 19 % av respondentene har ikke oppgitt tilknytning til arbeidslivet.

Tilknytning til arbeidslivet

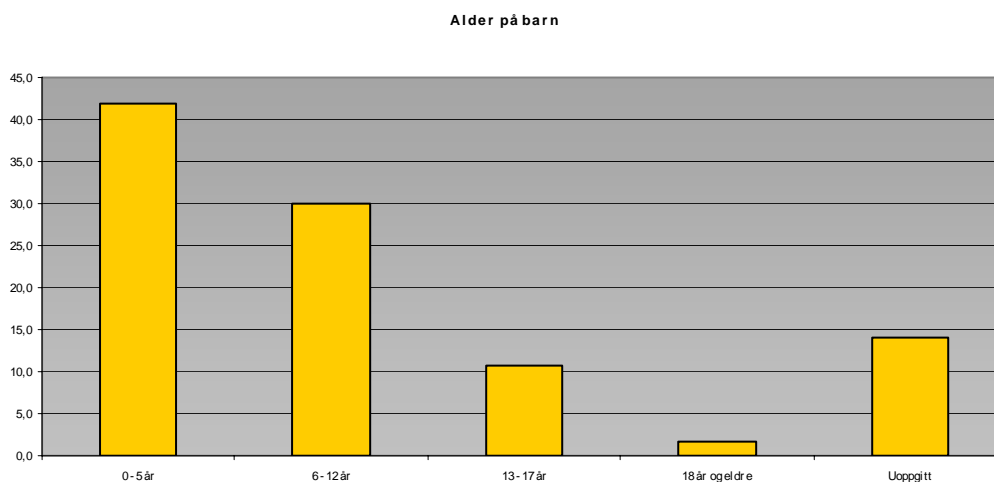

Barn på krisesentrene

Av de 643 barna som er registrert i denne statistikken var 42 % i aldersgruppen 0 –5 år, 30 % 6 – 12 år, 11 % 13 – 17 år, 2 % var 18 år og eldre. 14 % av kvinnene har ikke oppgitt barnas alder.

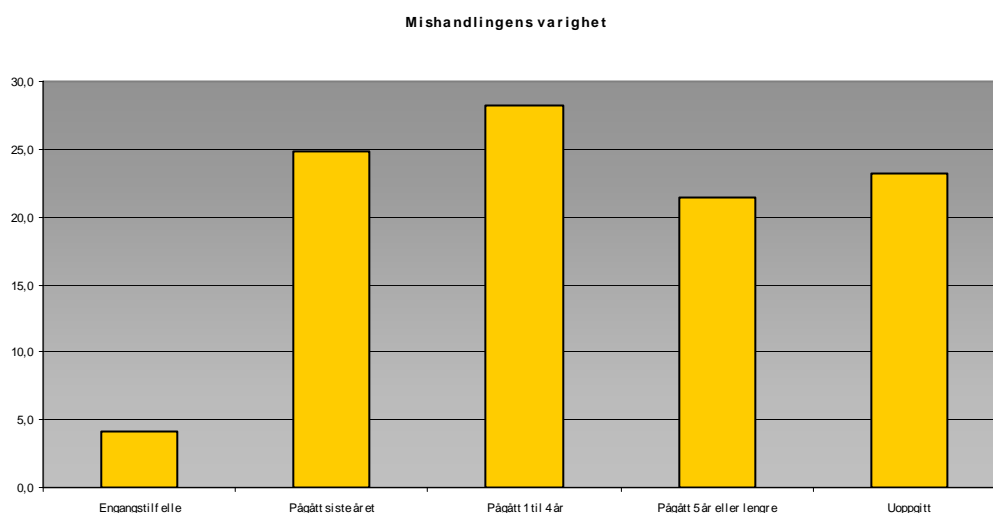
6 % av kvinnene forteller at de har kontaktet krisesenteret med bakgrunn i barnemishandling. Krisesentrene har erfart at i mange av disse tilfellene er også mor blitt mishandlet av barnets far. 28,5 % av kvinnene svarer at barna har hørt eller sett at far utøver vold mot mor. Nyere forskning viser at effekten av å være vitne til at mor utsettes for vold og

mishandling av far er like alvorlig som om det var barnet selv som ble utsatt for vold. At far utsetter mor for gjentatt vold utgjør en uholdbar omsorgssituasjon for barnet og er å betrakte som alvorlig omsorgssvikt for barnet. Dette stadfester Kvinnevoldsutvalget i sin utredning som ble overlevert justisminister Dørum 4. desember 2003.

Mishandlingens varighet og konsekvenser

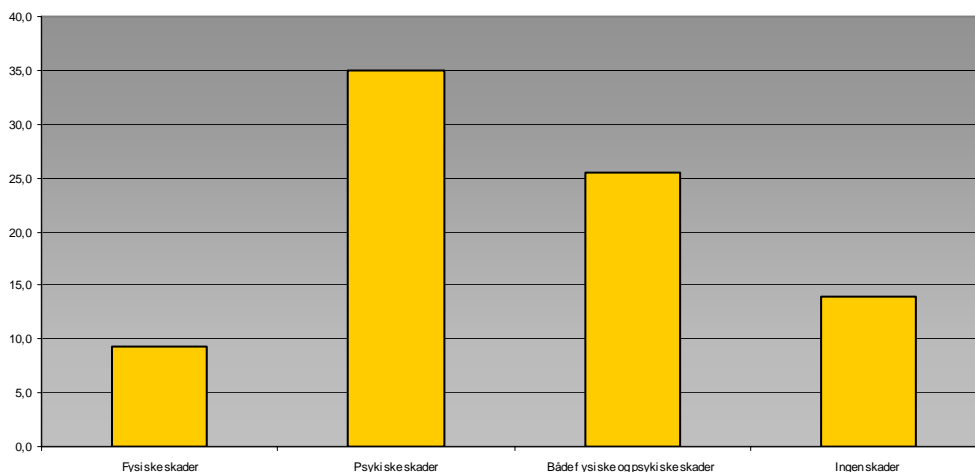
Mishandling mot kvinner er karakterisert ved at volden gjentar seg over tid. Statistikken viser at i 28 % av tilfellene har mishandlingen pågått i 1 – 4 år, og 21 % av kvinnene forteller at volden har pågått 5 år eller lenger. I disse tilfellene hvor volden pågår over tid, har kvinner og eventuelt barn levd med en konstant trussel om vold. Samtidig har nok de siste årenes økte offentlige fokus på menns vold mot kvinner ført til større synliggjøring, fjerning av tabuer og myter, som igjen har gitt utslag i at kvinner har fått innsikt i at kvinnemishandling ikke er sosialt akseptert av samfunnet. 24,5 % av kvinnene forteller at de har forlatt overgriper etter å ha vært utsatt for vold i et år, og 4 % av kvinnene forteller at volden var et engangstilfelle.

Det at menns vold mot kvinner går utover kvinners helse kan oppleves som selvsagt, fordi vold ofte relateres til fysisk vold og dermed til fysiske skader. Men volden gir seg utslag også når det gjelder psykisk helse. Skader som blåmerker, beinskader, særskader, hodeskader og i noen tilfeller skader på indre organer er de mest vanlige fysiske skadene kvinner blir påført. De mest typiske psykiske reaksjoner på vold og mishandling, f. eks. glemsomhet, konsentrasjonsproblemer, angst, depresjoner, søvnløshet, selvmordstanker og lav selvfølelse. Samtidig viser statistikker fra 2002 der flere oppgir å

ha hatt nervesammenbrudd eller utviklet spiseforstyrrelser som en konsekvens. I 2003 forteller 9 % av respondentene at de har fått fysiske skader av volden, og 35 % har fått psykiske skader. 25,5 % forteller at de fått både fysiske og psykiske skader av volden, mens 14 % oppgir at de ikke har tatt skade av volden.

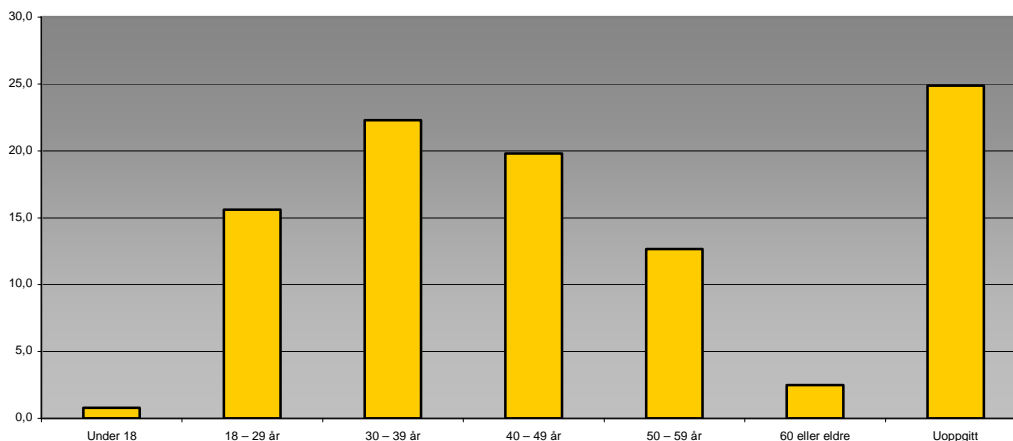
Brukerens vurdering av skader av mishandlingen

Overgriper

Krisesentrene har for første gang innhentet informasjon fra kvinnene om overgriper. Selv om 25 % av kvinnene ikke har besvart dette spørsmålet, gir tallene en klar indikasjon på at majoriteten av overgriperene ligger i aldersgruppa mellom 18 – 49 år, og at 13 % er mellom 50 – 59 år. Tall fra Alternativ til Vold viser samme klare retning, da hovedgruppen av menn som søker hjelp for sine voldsproblemer er i aldersgruppen 25 – 45 år.

Alder på overgriper

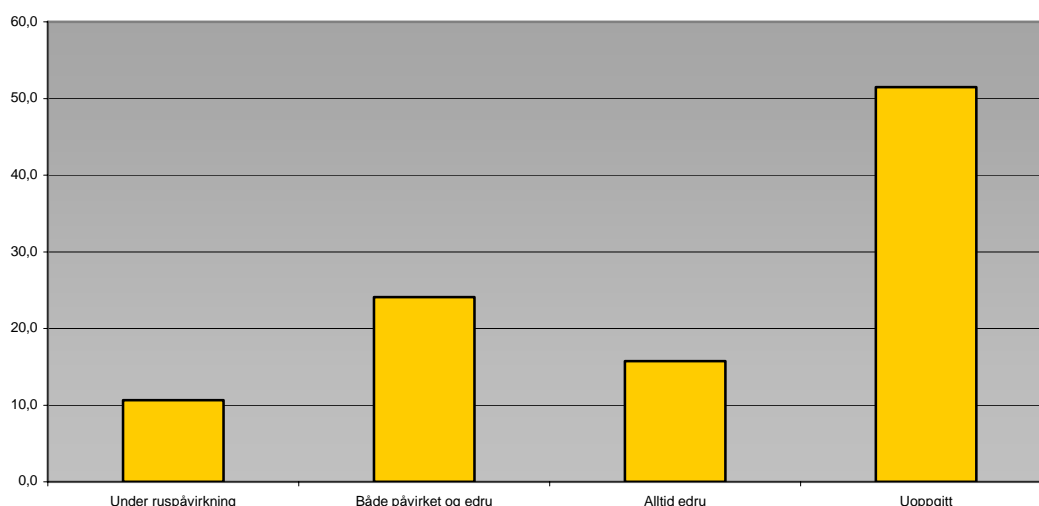
Rus som årsaksforklaring på vold?

Det foreligger en rekke ulike forståelser og årsaksforklaringer av menns vold mot kvinner . Både på strukturnivå, gruppenivå og individnivå. Forskjellene knytter seg både til hva som skal anses som vold, og til forklaringer på hvorfor volden finner sted. At forståelsene blir uensartede har sammenheng med at hva man oppfatter som vold vil variere med ulike samfunnsforhold og endres over tid.

På individnivå bruker mange menn inntak av alkohol som forklaring på eget voldsbruk. Rus blir ofte brukt som en forklaring på uønskede handlinger også generelt i samfunnet. Forskning viser imidlertid at langvarig bruk av rus kan være med å forsterke eller frembringe sinne, og dermed øke risikoen for vold.

Selv om i overkant av 50 % av respondentene ikke har besvart dette spørsmålet, gir statistikken klare indikasjoner på at voldsproblematikken er klart tilstede selv om mannen ikke er påvirket av rus.

Overgripers tilstand ved mishandling/overgrep

Overgripers opprinnelsesland

Når kvinner med minoritetsbakgrunn utgjør en stor andel av brukerne på krisesentrert, viser statistikken at overgriper i de fleste tilfeller har samme landbakgrunn. Men statistikken viser samtidig det krisesentrene har påpekt de tre siste årene. Et økende antall kvinner med utenlandsk opprinnelse, som er gift med etnisk norske menn, tar kontakt med bakgrunn i vold og mishandling. Statistikken viser at 51 % av overgriperen/ene er etnisk norske, og 1,5 % var fra andre nordiske land (totalt 52,5 %). For kvinner viser statistikken at 45 % var etnisk norske, og 2,5 % var fra andre nordiske land (47,5 %).

Mye tyder på at denne gruppen kvinner løper en større risiko enn andre grupper for å bli mishandlet, og at de kan ha vanskeligere for å få hjelp. De mangler ofte det nettverket som norske kvinner eller andre kvinner med utenlandsk bakgrunn har, og mange bor isolert og usentralt til.

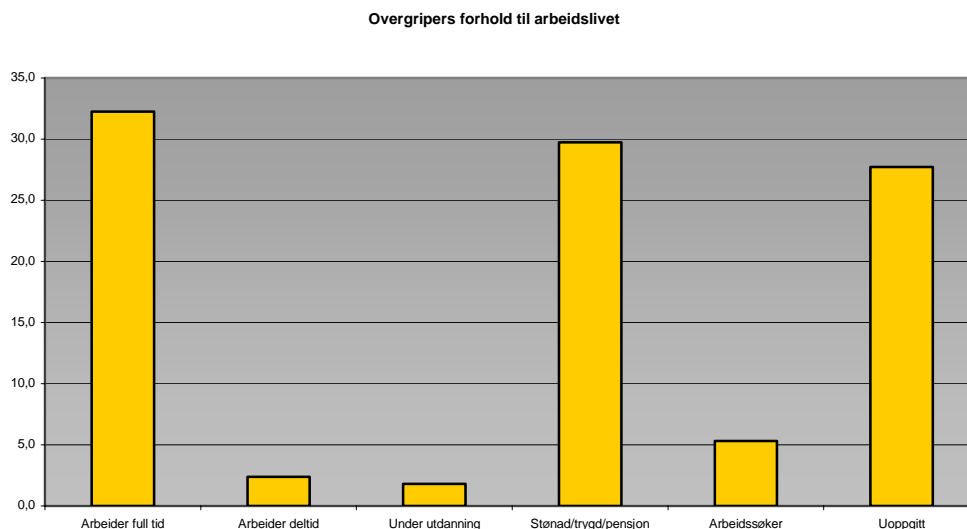
Både i media og den generelle samfunnsdebatten om etniske minoriteter ser vi tendenser til at kultur brukes som forklaring på vold. Dokumentasjon fra Norge eller utlandet viser imidlertid ikke noe entydig mønster som gir grunnlag for å si at menn med etnisk minoritetsbakgrunn utøver mer vold enn etnisk norske menn. Mange innvandrere har bakgrunn fra samfunn og kulturer med verdier som på sentrale livsområder står i motsetning til rådende verdier i Norge. I fjerne kulturer er ofte den tillærte kodeksen at mannen er familiens overholde sterk, og kvinner som bryter disse normene påfører familien skam og tap av ære. Spesielt i samfunn med tette familieband og strenge patriarkalske føringer. Selv om vi Norge har fått til lovendringer og strukturendringer, ser vi ut fra statistikken at den ”patriarkalske kulturen” i vårt land er høyst levende.

Kjønn	Norge	Norden	Vest Europa/USA	Øst Europa	Afrika/Asia	Uoppgitt	Totalt
			Canada/Oceania		Sør-Amerika		
Overgriper:	51,0 %	1,5 %	2,0 %	6,0%	21,5%	18,0 %	100 %
Kvinner :	45,0 %	2,5 %	3,0 %	11,0%	22,5%	16,0 %	100 %

Overgriperes forhold til arbeidslivet

Yrkesmessig fremstår overgriperne som en sammensatt gruppe. Statistikken viser at 32 % av overgriperne jobbet full tid, og ca 30 % lever av stønad/trygd/pensjon, 2,5 % arbeider deltid, 2 % er under utdanning og 5,5 % er arbeidssøkere. 28 % av respondentene har ikke besvart spørsmålet.

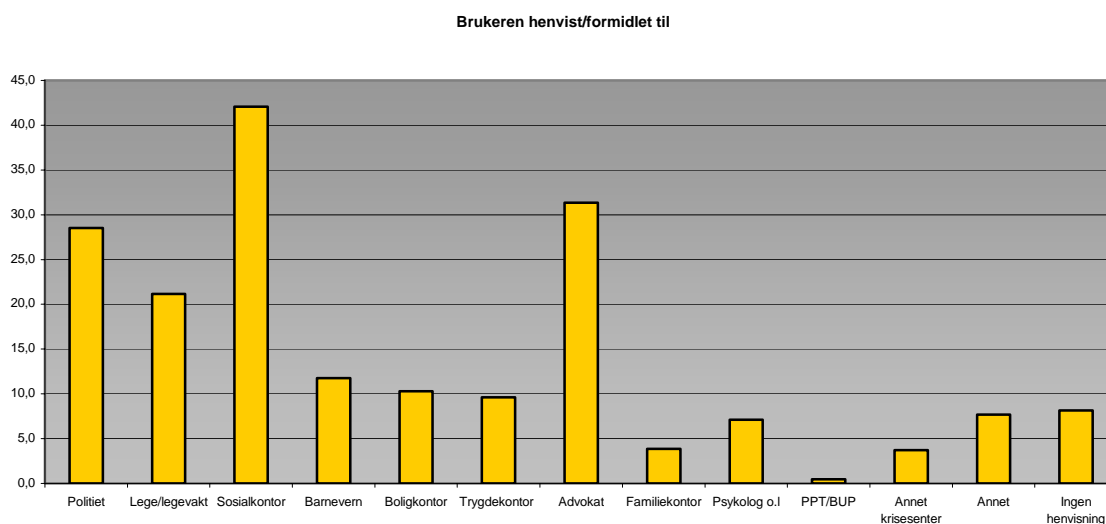
Statistikken gir klare indikasjoner på at majoriteten av overgriperne har lav sosialøkonomisk status. I Norge har vi få studier som har belyst voldsmenn, men enkelte internasjonale studier viser at lav inntekt så ut til å forekomme blant en større gruppe av menn som utøvet vold mot kvinner. Til tross for dette vet vi at menns vold mot kvinner forekommer i alle samfunnslag.

Samarbeid med andre instanser

Et av målene med arbeidet på krisesentrene er å sikre god kommunikasjon og samhandling mellom krisesenteret og dets beboere, det offentlige hjelpeapparatet, organisasjoner og lokalsamfunnet. Derfor har krisesentrene tilrettelagt for et godt og strukturert samarbeid med både helse- og sosialvesen, barnevern, trygdeetat, politi og andre relevante instanser for at det totale tilbudet til målgruppen skal bli best mulig.

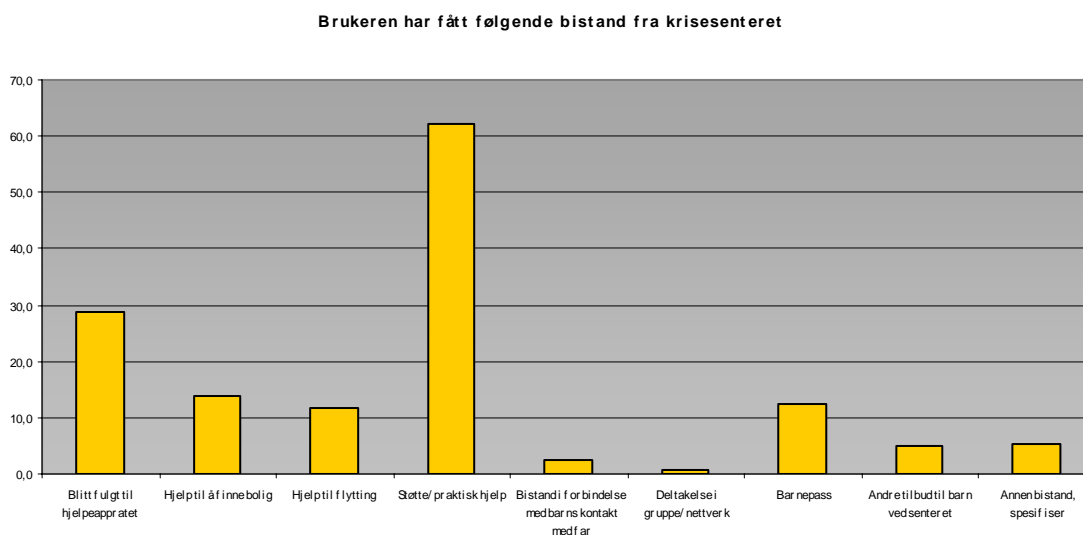
Arbeidet på krisesentrene viser at kompleksiteten i hjelpebehovet varierer sterkt, og ikke alle har behov for hjelp fra det offentlige hjelpeapparatet. Men det som krisesentrene har erfart er at skal reetableringsprosessen lykkes i den forstand at kvinnene får en selvstendig bolig og økonomi, samt utvikler sosiale nettverk og muligheter for livsutfoldelse på selvstendig grunnlag, vil de i en overgangsperiode, som kan vare fra et halvt til mer enn to år, trenge hjelp fra et stort antall offentlige instanser. Mange kvinner får derfor støtte av krisesentrene også etter at de har flyttet ut. Statistikken viser alle instanser som voldsutsatt kvinner og barn er blitt formidlet til under oppholdet på krisesenteret.

Bistand fra kritesenteret

Krisesentrenes mål er å gi en bredde av bistand gjennom botilbud i en akutt situasjon, samtaletilbud til kvinner og barn, informasjon, veiledning, følge til det offentlige hjelpeapparatet og praktisk støtte. Både under oppholdet på kritesenteret og gjennom reetableringsfasen til et selvstendig liv uten vold. Dersom en kvinne har behov for støtte under eventuelle rettsaker, har kritesentrene gitt bistand til dette. I en del barnefordelingsaker og straffesaker mot mishandlere har flere av kritesenterets ansatte vitnet i løpet av året.

Selv om kritesentrenes tilbud kan variere noe, har ansatte og vakter, med respekt for hver enkelt kvinnes valg, støttet henne og barna, og gitt følgende bistand i 2003:

Ikke alle ønsker å anmelde overgriper

Statistikken for året viser at 25 % av kvinnene har anmeldt overgriper. Dett er en nedgang på 2 prosent sammenlignet med tallene for 2002 fra Kritesentersekretariatet. Av de som svarte nei på spørsmålet om overgriper var anmeldt, svarer 5,5 % at de ønsker å anmelde, men tør ikke. 4 % svarer at de kommer til å anmelde, mens 12,5 % svarer at de er usikre.

Kritesentrene har også erfart at det ikke er alle kvinner som ønsker fengselsstraff som reaksjon for mannen. Det er aller fleste kvinner ønsker, uavhengig av ønske om straff eller ikke, er at mannen skal ta ansvar for sine handlinger og erkjenne at det er han som har gjort noe galt. I noen av tilfellene ønsker kvinnene å fortsette samlivet med overgriper, særlig i de tilfellene der mannen innser at han trenger hjelp for å endre sin adferd. I andre tilfeller er kvinner ofte redd for represalier fra mannen hvis de anmelder ham. Ofte vil kvinner med minoritetsbakgrunn oppleve et sterkt press fra både mannens og egen familie for å fortsette forholdet, samtidig som de frykter at en anmeldelse vil få volden og truslene til å eskalere. Kritesentrene rapporterer at politiet i større grad har tatt ut offentlig påtale i de grove voldssakene.

Hvor reiser kvinner etter oppholdet på kritesenteret?

Tall fra Kritesentersekretariatet de siste 4 årene viser at majoriteten av de voldsutsatte kvinnene bryter med overgriper og flytter enten til egen bolig, hjem etter at overgriper er flyttet ut eller til slekt/venner. I tilfeller der truslene er store, eller kvinner ønsker å bosette seg et annet sted i landet, blir kvinner overflyttet til et annet kritesenter for å få støtte i den første reetableringsfasen. I noen tilfeller har det vært fullt på det lokale kritesenteret, og kvinner og barn har søkt tilflukt på et nærliggende kritesenter til det har vært ledig kapasitet på hjemstedet.

Kvinner fra asylmottak blir ofte overført til et annet mottak etter oppholdet på kritesenteret, og i noen enkelte tilfeller har kvinner flyttet ut av landet.

Statistikken viser at 18 % av kvinnene reiste hjem. Det finnes mange årsaksforklaringer til at voldsutsatte kvinner og eventuelt barn velger å dra tilbake til overgriperen. De fleste som kontakter kritesenteret har vært utsatt for vold gjennom mange år, noe som ofte svekker kvinnens tro på at hun kan klare seg alene, spesielt hvis det er barn med i bildet. Trusler om at hun kommer til å miste barna og redselen for årelange drakamper og rettsaker om barn er bare en av mange årsaker til at det er vanskelig å bryte ut.

Krisesentrenes erfaringer er at de kvinnene som oftest har det vanskeligst når de skal bryte ut av forholdet, er kvinner med innvandrerbakgrunn som har dårlig nettverk i landet. Ofte vil kvinnene oppleve et sterkt press fra både mannens og egen familie for å fortsette forholdet. Et brudd med mannen vil i slike tilfeller representere et brudd med hele nettverket rundt kvinnen. Når man i tillegg har dårlige norskkunnskaper og lite kunnskaper om det norske samfunnet generelt, vil det være lett å velge minste motstands vei, nemlig en tilbakeflytting til overgriper.

En del av kvinnene har fått oppholdstillatelse på bakgrunn av familiegjenforening med ektemannen. Dette gjelder kvinner gift med menn både av norsk- og annen etnisk bakgrunn. Kvinner som har fått opphold i landet på bakgrunn av familiegjenforening med ektemannen løper en stor risiko for å bli tilbakesendt ved en eventuell skilsmisse, spesielt hvis ekteskapet har vært kortvarig. Ifølge Utf. § 37, 6.ledd, jfr. § 21, 5. ledd har kvinnen krav på å få oppholdstillatelse hvis hun eller barna er mishandlet i samlivsforholdet. Formålet med denne forskriften er at kvinnen ikke skal se seg tvunget til å fortsette et voldelig samlivsforhold av frykt for å miste sin oppholdstillatelse. Det skal i praksis stilles små krav til sannsynliggjøringen av mishandlingen. På tross av denne lovhjemmelen har krisesentrene erfaring med at det ikke alltid er like lett å få oppholdstillatelse for kvinner som bryter ut av et mishandlingsforhold. Mishandlingsbestemmelsen i loven hindrer ikke at kvinner må finne seg i en respektløs og uverdigg behandling fra ektefellen, eller risikere å bli sendt ut av landet etter lengre tids ekteskap, bare fordi ektefellen er "lei av" dem.

Krisesentrene opplever derfor at flere kvinner velger å flytte tilbake til overgriperen, bl.a. på grunn av redsel for å miste sin oppholdstillatelse. Spesielt i de tilfeller hvor det er snakk om kortvarige ekteskap er erfaringene at kvinnene velger å bite tennene sammen og holde ut. Det eneste sikre grunnlaget for oppholdstillatelse hvis hun ønsker å skille seg fra mannen er at hun har levd i et fast og etablert samliv med norsk statsborger i minst 3 år sammenhengende, jfr. § 21, 5.ledd. De kvinnene som kan dokumentere volden, eller har et langvarig ekteskap bak seg er derfor bedre stilt ved en eventuell skilsmisse.

Flere kvinner med innvandrerbakgrunn klarer allikevel å bryte ut og etablere seg på nytt med hjelp fra krisesenteret. Mange av disse, spesielt kvinner med utdanning og gode norskkunnskaper, klarer seg bra, mens andre lever et heller miserabelt liv. Krisesentrenes erfaring er at flere av disse velger å gjenoppta samlivet med overgriperen. Ofte vil dette være kvinner med dårlige norskkunnskaper, de mangler barnehageplass, de vet ikke hvordan de skal orientere seg i det offentlige hjelpeapparatet, fylle ut et skjema om sosialhjelp etc. De får lite eller ingen hjelp fra de offentlige institusjonene til å klare seg i det norske samfunnet. Krisesenteret representerer ofte deres eneste link til det offentlige hjelpeapparatet. Hit kommer de for å få hjelp til å fylle ut skjemaer, oversetting av brev fra det offentlige (sosialkontor, trygdekontor, arbeidskontor etc.), søknad om barnehageplass etc.etc.

Etter oppholdet drar brukeren til

